

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K). — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravištvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 27.

V Ljubljani, dne 3. julija 1913.

Leto XXVI.

Javno mnenje.

Prihodnji mesec imamo katoliški shod. Slovenci in Hrvatje bomo v vzajemni slogi in v bratovski edinosti pokazali javno pred svetom, da se hočemo držati slejkoprej trdno katoliške Cerkve, in da v njenih načelih upamo sreče našega naroda, izpolnitve njegovih nad in njegovega umskega in gospodarskega, dušnega in telesnega napredka.

Treba je takih shodov. Ko bi drugega vzroka ne bilo, nego da sovražniki katoliške Cerkve, krščanstva in vsake vere sploh ne mirujejo, marveč se shajajo, snujejo društva in skupno delajo načrte za boj, bi moral že zavoljo tega vsak zaveden katoličan vse storiti, kar more, da se upre hudobnim nakanam.

Kdo pa zmaguje v javnosti? Ali tisti, ki zastopa resnico in pravico? Ali tisti, katerih je po številu več? Vsak vé, da velikrat laž in separstvo sedeta na prvi sedež, da majhno število združenih ljudi dene celo četo razkropljenih, nezedinjenih ob veljavo. Ob času francoske revolucije se je zdelo, da je vsa Francoska v ogromni večini v taboru revolucionarjev z njihovim sovraštvom proti vsaki verski misli, njihovo nesramnostjo in krvoločnostjo. In vendar je ogromna večina ljudstva, ko so se vrnili mirnejši časi, naenkrat pokazala, da to ni bilo res. Dejansko so pa revolucionarji zmagovali vsepovsod. Kako je bilo to mogoče? Po posamnih občinah se je skrivaj zbiralo po nekaj parov revolucionarjev; ti so kovali nakepe, kako bi razširili svoje misli, in ker ni bilo nobenega združenega odpora proti njim, so imeli javnost v rokah. Znali so nastopati tako, da se je zdelo, da je vse za njimi. Posamezniki

niso imeli poguma, da bi se jim ustavljali in tako zagospodovali.

Javno mnenje je čudna reč! »Ljudje tako pravijo«; »vse tako trdi«; »vsak to misli« — taki so dokazi za javno mnenje. In če greš globlje za tisto rečjo in jo preiskuješ, najdeš prav velikrat, da je le par oseb tisti »vsak«, ali tisti »vsi ljudje«. Par mogočnežev, bogatinov, oderuhov je strahovalo včasih cele občine in še več. Bralci liberalnih listov imajo navadno kuhinje za javno mnenje, kjer ni nobenega odpora. V kaki liberalni krčmi se zbirajo osebe nasprotnega mišljenja, prežvekujejo, kar je namazal liberalni list in se pomenkujejo, kako bi se to dalo razširiti med ljudi. Ta prevzame to; oni drugo, pa se zaseje plevel, seveda če ni nikogar, ki bi na to pazil in poskrbel, da se taki voditelji opečejo.

Mi hočemo, da bo javno mnenje res mnenje večine dobrega, poštenega, veri in domu vdanega ljudstva. Zato pa moramo dati ljudstvu priložnosti, da se pokaže, da pove, kaj misli, da razkrije svojo dušo in svoje srce, da se pa tudi pogovori, kako naj se ustavi sovražnim napadom. Naše ljudstvo je katoliško in hoče ostati zvesto katoliški Cerkvi; zato mora pa tudi javno mnenje po vseh naših vaseh in mestih biti temu primerno. Naj vpraša kdorkoli, naj poizveduje kdorsibodi, vedno naj zve, da je naša domovina katoliška, da pri nas brez kazni ne bo nihče razdiral verske zavesti, in da se bo zastonj trudil vsak, kdor bi trosil zaničevanje proti cerkvi, njenim napravam in njenim služabnikom. Naše ljudstvo se zaveda svojih pravic. In zato mora naše javno mnenje obsojati vsako oderuštvo, mora kazati očitno spoštovanje do žuljave roke, do delavskega in kmečkega stanu. Ravnotako pa mora naše javno mnenje tudi jasno kazati, kaj hočemo

v političnem oziru, kako premišljeno in zavedno hočemo edinosti s Hrvati, in kako ž njimi vred gradimo skupno, svobodno domovino v prenovljenem habsburškem cesarstvu.

Veliko je potov, po katerih se dela javno mnenje; časopisi, društva, sestanki, posveti — — —; ni ga pa za našo reč boljšega pola nego je veličasten shod, ki se na njem snidejo zastopniki vsega naroda, od vseh krajev, in ki pozabijo na vse razločke starosti, doma in stanu ter vsi edini in složni zatrjujejo eno in tisto prepričanje, se ogrevajo za popolnoma enake vzore in si zagotavljajo nepremagljivo zvestobo.

Kakor kapljico vode deroči val požene s seboj, da se niti ne vidi, marveč da so vse mnogoštevilne kapljice v reki kakor ena sama velika vodena kaplja, tako je tudi pri takem shodu. Ob taki priložnosti se šele zaveš, kako lepo je katoliško prepričanje, kako blažljivo in osrečevalno, pa tudi koliko moči in poguma je v njem. Prepričanje, ki ti je morda že dremalo v srcu, prikipi ob taki priliki na dan in se pokaže slovesno in veličastno.

Sam v svojem kotičku se čutiš slabega in strah te je nasprotno sile. Ob takem lepem shodu se zaveš naenkrat, da nisi sam, da imaš na tisoče in tisoče bratov in sestrah, ki mislijo kakor ti misliš, čutijo kakor ti čutiš in ki so pripravljeni s teboj vred za delo, za boj. To vzdigne človeka!

Lep bo naš katoliški shod. Da bo pa še lepši, naj se zanj sklicujejo pripravljavni shodi po vseh farah naše domovine, ki naj se pri njih ljudstvu opiše pomen in namen našega katoliškega shoda. Ognja nam je vsem treba. Zažgimo ga!

Političen pregled

NOVA VOJSKA NA BALKANU ?

Na balkanskem polotoku se pripravljajo zopet krvavi dogodki. Kakor vse kaže, se bo vnela kruta in krvava vojna med Bulgari na eni strani in med Srbi, Črnogorci in Grki na drugi strani. Pravzaprav se je vojska že začela. Zadnje vesti, ki prihajajo z Balkana, pripovedujejo, da so se Bulgari, Srbi in Grki že spoprijeli zaradi plena, ki so ga ugrabili Turkom.

Bulgari in Srbi so si v laseh zaradi zasedenega ozemlja.

Bulgari in Srbi so si pred vojsko natanko razdelili zemljo, katero bodo Turkom vzeli. Za tisto, za katero se niso mogli zediniti, so pa postavili sodnika ruskega cara, ki naj bi sam razsodil po svoji vesti in jo prisodil onemu, ki mu gre po njegovi misli. Gre se za kakih 10.000 km² zemlje, za deželo, ki je primeroma tako velika kakor je Kranjska. Te pogodbe nočejo sedaj Srbi priznati za veljavno in pravijo, da se mora v nekaterih točkah predrugačiti, to se pravi, Srbi morajo dobiti več zemlje, kakor jim je prisojene v tej pogodbi. Ali pa imajo pravico do nje? Srbi pravijo, da jo imajo, in sicer zato, ker so oni veliko več storili v vojski kakor so bili dolžni storiti. Namesto 200 tisoč vojakov so spravili na noge 300 tisoč. Namesto da bi Bulgari njim pomagali, so Srbi Bulgarom poslali 50 tisoč vojakov in veliko kanonov pred Odrin. Bulgari pa nočejo o tem ničesar slišati in pravijo, da nimajo te stvari s pogodbo, ki s mora držati od obeh strani, ničesar opraviti.

Rusija mirila zastoj.

Ko je videla Rusija, da ne bo še miru na Balkanu, je posegla vmes. Ruski car je poslal v Sofijo in v Beograd sporočilo, naj obe stranki, Bulgari in Srbi odnehajo, naj odpuste svoji vojski domov; on bo ves spor tako razsodil, da bo vsak nekaj dobil. Srbi so nato nekoliko odnehali, Bulgari ničesar. Tudi druge velesile so se potrudile, da bi Bulgare in Srbe od vojske pripravile. Naglašale so, da bodo velike denarne in krvne žrtve zastoj. Da ne bodo pripustile nobene izpremembe zemlje niti Bulgarom, niti Srbom. Da se ne smejo zanašati na kako zunanjo pomoč. Da ne bo ne Srbija, ne Bulgarija dobila nikjer nobenega posojila, ako se vojska med njima vname. Srbi in Bulgari so ostali gluhi.

Srbi se zanašajo na Ruse, Bulgari na Avstrijce.

Da so Srbi in Bulgari tako nespravljivi, je krivo to, ker mislijo oboji, da bodo dobili pomočnike v zunanjih državah, posebno v Rusih in v Avstrijcih. Rusi bi radi videli, da bi Bulgarija ne bila premočna na Balkanu in sčasoma

druge narode pod se spravila, Srbiji pa žel, da bi ne bila preslaba. Avstrijci tu hočejo ravno narobe. Bulgarija naj bi bila velika, Srbija pa kolikor mogoče majhna. Avstrija se namreč boji, da bi ji znala Srbija kdaj sitnosti delati in ji odtrgati one kose dežel, v katerih Srbi prebivajo. Pred Bulgari se nima ničesar bati, ker Bulgarov v Avstriji sploh ni. Sploh je Avstriji balkanska zveza zelo neljuba in zoprna, ker je kolikor toliko proti temu, da bi imela Avstrija kakovažno besedo na Balkanu.

Rumuni straše Bulgare z vojsko.

Ko so Rumuni uvideli, da se gre Bulgariji zares in da misli na vojsko s Srbijo, so začeli Bulgarom pretiti, da bodo imeli tudi z njimi opraviti. Ruski car je namreč povabil bulgarskega, srbskega in grškega ministrskega predsednika v Peterburg, da bi se tam končno sporazumeli in sklenili mir in spravo. Bulgari so bili sicer pripravljani v Peterburg, a so stavili že naprej pogoje, katerih ruski car ni mogel sprejeti, ne da bi Srbov in Grkov od sebe odbil. Ko so to Rumuni zvedeli, so sporočili v Sofijo bulgarski vladi, da prično vojsko, ako se Bulgari ne spravijo mirnim putem s Srbi. Tudi Rumunom je veliko ležeče na tem, da Bulgari preveč ne zrastejo in ne dobe oblasti čez druge Balkance. Poleg tega ima Bulgarija v rokah pokrajino Dobrudžo, kjer prebivajo sami Rumuni. Kakor hitro Bulgari Srbe napadejo, bodo Rumuni v to pokrajino udrli. Rumunija je že poklicala svoje vojake k orožju. Železnice ne vozijo ničesar drugega kakor vojake. Najbolj je Rumune zvezilo, ko so zvedeli, da je bulgarski poslanik ruski vladi naznanil, da bo še ta četrtak Bulgarija Srbiji vojsko napovedala. Tudi o Turkih se še nič gotovega ne vé, če ne bodo poizkusili vnovič svoje sreče v vojski.

Vojska se je že začela?

Kakor vedo nekateri listi poročati, se je vojska med nekdanjimi zavezniki že začela. Bulgarske čete so prekoračile pretekli torek opolnoči blizu mesta Štipa zemljo zasedeno od Srbov in jih vrgle nazaj čez reko Zletovo, ki se izliva v reko Vardar. Srbi so dobili čez dan novih čet in zapodili s kanoni Bulgare nazaj čez mejo. Boj je trajal do dveh popoldne. Na bulgarski strani je bilo okoli 12.000 mož. Bulgari so imeli 377 ranjenih in mrtvih, Srbi pa 198. Drugi hočejo vedeti, da so bili ti Bulgari samo domačini, takozvani komitaši, ki ne spadajo k redni vojski, ampak se bojujejo na svojo pest.

Resni spopadi med Srbi, Bulgari in Grki.

Belgrajska vlada je izdala uradno sporočilo, da so Bulgari dne 29. junija popoldne ob 2. uri napadli pri Štipu srbske čete. Ob 3. uri popoldne je prišlo do prave bitke s kanoni. Bitka se je bila okoli vasi Retki, Bukri, Zletovu in Rogači. Bulgari so se hoteli polastiti železniške proge. Izid boja ni znan. Kdo je pravzaprav bitko začel, ni jasno.

Srbi pravijo, da so jo Bulgari, ti pa pravijo, da so jo Srbi.

Do večjih bojev je prišlo tudi med Grki in Bulgari severno od kraja Eleutera. Spopadli so se dne 29. junija zvečer. Napad so napravili Grki. Bulgari so Grke z bajoneti nazaj zagnali in jih iz Eleutere pregnali. Ali Grki so kraj zažgali.

Listek

V deveti deželi.

Iz angleščine po Rider Haggardu prevel I. M. (Dalje.)

Veslali smo dobro uro, kar Tomič, ki je z daljnogledom motril obzorje, veselo oznani, da vidi suho zemljo; pokazal je na izpremembo v vodni barvi in menil, da se gotovo bližamo ustju neke reke. Malo pozneje smo ugledali nekaj kakor veliko zlato krpolo, ki se je dvigala iznad jutranjih meglic. Ko smo začudeni ugibali, kaj bi utegnilo to biti, je Tomič sporočil novo, še važnejšo vest, da se nam namreč približuje majhen čoln na jadra.

Ti dve kratki vesti, ki smo jih mogli kmalu na lastne oči potrditi, sta nas nemalo osupnili. Da so domači prebivalci te neznane dežele znali umetnost jadrnanja, je pričalo, da so morali biti na precejšnji stopinji omike. Čez nekaj minut smo spoznali, da so nas ljudje v čolnu opazili. Izpočetka je bilo videti, kakor bi se obotavljali, nato pa so se spustili zelo hitro proti nam. Čez kakih deset minut se nam je čoln toliko približal, da smo videli, da je bil jako ličen, da ni bil izdolben po načinu divjakov, ampak zgrajen več ali manj po evropskih načelih iz desk ter je nosil za svojo velikost nenavadno veliko jadro. A naša pozornost se je kmalu odvrnila od čolna ter se obrnila do ljudi; v čolnu sta bila namreč en moški in ena ženska, ki sta bila skoraj prav tako — bela kakor mi.

Začudeni smo se spogledali, misleč, da se naše oči varajo; toda prepričali smo se, da se nismo motili. Človeka nista bila sicer čisto bele polti, ampak podobna po barvi bolj Špancem ali Lahom. To je bilo gotovo. Navsezadnje je bilo torej res, da so bivali v teh krajih beli ljudje, in mi smo po čudovitem naključju našli to čudovito ljudstvo. Od veselja bi bil najraje zaukal, ko sem se domislil slave, ki nas čaka radi tega. Ni se čuditi, da smo segli drug drugemu v roke ter si častitali na nepričakovanem uspehu našega divjega pohoda. Vse svoje žive dni sem že čul govorice o belem plemenu, ki baje živi onstran gora v osrčju Afrike ter si želel, da bi jih mogel dokazati. In sedaj se mi je želja izpolnila, sedaj sem jih videl na svoje lastne oči, in bil sem kakor okamenel.

Moški je bil čudne, a ne posebno imenitne postave. Imel je gladke, črne lase, pravilne poteze obraza, iz katerega mu je odsevala neka razumnost. Oblečen je bil v rjavo, platneno oblečo, podobno srajci brez rokavov. Okrog desne roke in leve noge je nosil debele obroče iz rumene kovine, morda iz zlata. Ženska je bila čudnega obraza, divja in boječa; imela je velike oči in kodraste rujave lase. Obleka je bila iz iste tvarine kakor moškega in je obstojala, kakor smo seveda pozneje dognali, iz dolgega kosa platna, ki je bil kake štiri čevlje širok in petnajst dolg in se v lepih gubah ovijal okrog telesa in bil končno vržen preko leve rame, da je konec, ki je bil modro obrobljen, spredaj visel navzdol.

Ta moški in ženska pa sta se še bolj čudila nam kakor mi njima. Moški je bil videti ves prevzet od strahu in začudenja in je nekaj časa veslal okoli našega čolna, ne da bi prišel bliže. Naposled pa se nam je približal na daljavo, da smo mogli slišati drug drugega, ter klical proti nam v jeziku, ki je zvenel mehko in prijetno, ki ga pa nisimo mogli prav nič razumeti. Odgovarjali smo mu angleško, francosko, v več slovanskih jezikih, latinsko, grško, nemško, zuluško, kukuwansko in še v drugih afriških narečjih, ki smo se jih mogli spomniti, a naša obiskovalca nista razumela niti enega teh jezikov.

Ker se torej možak nikakor ni mogel sporazumeti z nami, se je navsezadnje nemadoma obrnil ter začel veslati proti bregu. Čoln je držal po vodni gladini kakor lasiavica.

»Ne bo trajalo dolgo,« sem dejal, »in ta človek se povrne z množico tovarišev; zato je prav, če se dogovorimo, kako jih sprejeti.«

»Vprašanje je, kako bodo oni nas sprejeli,« je odvrnil Vojnovič.

Tomič pa ni znil ničesar, ampak šel je in poiskal med prtljago majhno pločevinasto skrinjico, ki nas je spremljala na vseh naših potih. Pogostokrat smo se že pričkali z njim zaradi te skrinjice, posebno, ker jo je bilo precej nerodno vlačiti s seboj. Vrh tega pa nam tudi nikdar ni povedal, kaj je v njej, dasi je vedno zahteval, da jo moramo imeti seboj, češ, da nam utegne še prav zelo koristiti.

»Kaj pa hočeš vendar narediti, Tomič?« je vprašal Vojnovič.

»Narediti — no, opraviti se! Saj vendar ne pričakuješ od mene, da se prikažem v novi deželi v tej-le obleki?« In pokazal je na svojo res umazano in obnošeno obleko, ki je bila pa vendar še dovolj čedna in dostojna, vsaj za Afriko.

Pustili smo ga pri miru in z napeto pozornostjo opazovali, kaj bo iz tega. Najprej mu je moral Alfonz, ki je bil cel strokovnjak v takih zadevah, urediti lase in brado po najnovejši modi. Nato je nasvetoval, da se vsi okopljemo v jezerski vodi, kar se je tudi zgodilo. Okrepčani po mrzli vodi smo

se vrnili v čoln ter se sušili na toplem solncu, Tomič pa je odprl svojo skrinjico ter vzela iz nje lepo zlikano belo srajco, ki je še ni nosil, in nekaj obleke, ki jo je imel zavito najprej v rujavem, potem belem in končno v srebrnem papirju. Pozorno smo ga gledali, ko je razvijal papir za papirjem in skrbno vsakega posebej zravnal in zvil; nazadnje pa se je prikazala pred našimi očmi sijajna uniforma pomorskega kapitana z zlatimi naramnicami, vrvicami in gumbi, sablja, kapa in svitli čevlji itd. Mi smo kar zijali.

»Kaj!« smo vzkliknili skoraj vsi obenem. »Kaj? Te stvari nameravaš sedaj obleči?«

»Seveda,« je odvrnil mirno, »saj veste, koliko je včasih odvisno od prvega vtisa, ki ga naredi človek, zlasti ko imamo opraviti tudi z ženskami. Vsaj eden izmed nas mora biti dostojno opravljen.«

Nismo mu mogli ugovarjati; molčali smo, zlasti pa smo se čudili zvitemu načinu, kako je znal cele mesece prikrivati vsebino te skrinjice. Samo eno stvar smo mu nasvetovali, da naj namreč nosi pod svojo uniformo jekleno srajco. Odvrnil je, da se boji, da mu potem ne bi primerno pristojala, a naposled se je vendar vdal. Najzanimivejše pa je bilo ob tej Tomičevi izpremembi gledati neznanško začudenje starega Umslopogasa in Alfonzovo radost. In ko je naposled vstal v vsej svoji slavi, z blestečimi kolajnami na prsih ter se opazoval v mirni jezerski vodi, tedaj ni mogel stari Zulu več brzdati svojih čustev.

»O Bugvan!« je vzkliknil. »O Bugvan! Vedno sem mislil, da si majhen, grd človek, pa debel, debel kakor pušsek, toda sedaj vidim, da si kakor modra šoja, kadar razvije svoj rep. Res, Bugvan, kar oči me bole, ko te gledam v takem blišču.«

Tomiču ni bilo to namigavanje na njegovo debelost kar nič všeč, ki — da povemo resnico — ni bilo posebno opravičeno in zasluženo, kajti napori našega potovanja so mu zelo dobro deli; splošno pa mu je bilo Umslopogasovo občudovanje všeč. Alfonz pa je bil od radosti kar iz sebe.

»Oj, gospod je krasen — krasen vojak! Kako te bodo občudovale dekleta, ko stopimo na suho. Imeniten junak, skoraj me spominja mojega junškega pradedca, ki...«

Pri teh besedah smo Alfonza ustavili.

(Dalje prih.)

Leto 1812.

(Doživljaji francoskega vojaka.)

(Dalje.)

Sam ne vem, koliko časa sem tako blodil okrog, morda kake pol ure, kar mi naenkrat zmanjka pod nogami tal,

da sem se v istem hipu zakotalil v globočino. Seveda sem takoj mislil, da je že po meni; zaprl sem oči in se vdal v božjo voljo. Vendar stvar še ni bila tako daleč, kakor sem menil. Nenadoma sem zadel ob nek trd predmet, ki je dal od sebe zamolkel glas, in obležal na njem.

Trebalo je nekaj trenutkov, da sem se zopet nekoliko zbral in zavedel; ker me je pa po vsem tem, kar sem bil že doživel, redko še kaka stvar mogla vznemiriti, zato sem si hitro opomogel. Moja prva misel je bila puška, ki mi je bila pri padcu padla iz rok; njo sem moral vsekakor najprej poiskati. Že sem se zganil, da bi šel iskat, a hitro sem se premislil in sklenil počakati, dokler se ne zdani.

Ker nisem mogel v temi ničesar spoznati, sem tupal najprej z rokami okrog sebe in potem potegnul še sabljo, da sem mogel z njo dalje doseči. Kmalu sem dognal, kje sem: sedel sem na pokrovu prevrnjenega pratežnega voza.

Da bi moral na njem čakati dneva, to se mi je zdelo precej kočljivo. Zdrnil sem torej z njega in stopil na trdna tla. Previdno sem stopil nekaj korakov naprej in naenkrat začutil toplo pod svojimi nogami. Sklonil sem se k tlom in dognal, da stojim v pepelu napol ugaslega pogorišča.

V trenutku sem klečal na tleh, brskal po pepelu in na svoje neizrekljivo veselje našel pod njem še nekaj tlečih ogljev in ogorkov, ki sem jih z največjo skrbjo zbral. Pihal sem vanje, in iskre so skočile od njih. Kako pa dobiti sedaj drv, da zakurim ogenj. Svojih tlečih ogorkov si nisem upal pustiti, kajti od njih je bilo odvisno moje življenje; kako lahko bi ugasnili, če bi se odstranil iskat drv.

V tej sili mi šine v glavo nova misel. Srajca, ki mi je le še v capah visela na telesu, ta bo dobro netivo, tako sem dejal. Hitro tedaj odtrgam od nje nekaj kosov, iščem z rokami po tleh in k sreči najdem nekaj trščic. Netivo se je izvrstno obneslo, in kmalu so trske gorele. pri svitu ognja sem dobil še več drugega goriva. Kmalu je gorel ogenj, ki je pet ali šest korakov naokrog razsvetljeval mojo okolico.

Moj prvi pogled je veljal vozu, na katerem se je pod cesarskim orlom čital napis: »Cesarska garda. Generalni štab.« Okrog voza, raztreseni po snegu, so ležali kape, čake, šlemi, sablje, razbiti zaboji, prazne torbe, raztrgana obleka, sedla in cela vrsta drugih reči. Pri tem pogledu mi je prišlo na misel, da bi navsezadnje utegnili biti v bližini kozaki; zato sem se zbal in nisem hotel nadalje kuriti svojega ognja, da bi se ne izdal.

Ko je bil ogenj že skoraj pogorel, je hrepenenje po toploti in pokoju premagalo moj strah. Nabral sem tedaj drv, kolikor sem mogel, jih tako naložil poleg sebe na tla, da sem jih mogel nalagati na ogenj, ne da bi mi bilo treba vstati. Nato sem razgrnil po tleh nekaj okrog ležečih konjskih odej, se zavil v

svoj kožuh in sedel s hrbtom proti vozu, da se odpočijem.

Pri nalaganju drv sem našel pod njimi konjsko rebro. Dasi že oglodano, je vendar še imelo na sebi nekaj mesa, da sem mogel vsaj nekoliko potolažiti svoj neznosni glad, in kljub pepelu, ki je visel na kosti, sem se čutil srečnega, da sem jo našel. Od včeraj ni šlo ničesar čez moje zobe, razen polovico vrane, ki sem jo našel mrtvo na polju.

Komaj se je bilo rebro nekoliko stajalo, sem ugriznil, in med večerjo sem neprestano gledal naokrog, če mi morda ne preti kaka nevarnost. Vendar vsa moja previdnost ni mogla preprečiti, da bi ne bil že med jedjo zaspal. Kljub svoji neizrekljivi onemoglosti pa sem našel le malo pokoja, kajti strah, razburjenje in razne bolečine so mi neprestano preklinjale moje spanje. Ko sem se pri prvem jutranjem svitu prebudil, sem bil tak, kakor bi me bili potegnili z natezalnice.

Noge, ki sem jih bil položil v pepel, so bile lepo gorke, drugače sem pa po vsem telesu trepetal groznega mraza. Skušnja me je učila, da dobro plapolajoč ogenj vzame utrujenost in zmanjša bolečine. Sklenil sem torej enostavno zažgati voz, in v ta namen sem nakopičil nazrazličnejšega goriva, ki sem ga dobil v obližju. Sedaj je bilo treba le primakniti moj mali ogenj, in stvar bi bila gotova. Že sem bil na tem, da izvršim svoj naklep, ko sem se še o pravem času domislil, da stvar ni tako brez nevarnosti, kajti če bi se kozaki v resnici nahajali v bližini, bi gotovo zagledali moj veliki ogenj, čeprav jim je mali ostal skrit. Opustil sem tedaj svojo namero in se ravnokar zopet hotel vvesti na svoje prejšnje mesto, kar zagledam, kako se nekaj plazil proti meni; iz kretenj neznanega bitja sem sklepal, da mora biti medved. Ko pa je prišlo v bližino nekaterih korakov, sem jasno razložil, da je bil človek, ki se je po vseh štirih plazil proti meni. Bil je lahko kak ranjenec, ki ga je ogenj privabil v bližino, lahko pa tudi kak zvit lopov, ki me je hotel zavratno napasti. Moje moči so bile take, da bi skoraj otroku ne mogel biti kos, a vendar sem zbral ves svoj pogum, skočil naglo z golo sabljo proti neznanecu, še predno se je mogel ta zavedati svojega položaja, mu nastavil konico svojega orožja na hrbet in zaklical: »Kaj hočeš tukaj?« Kakor sem sedaj spoznal, je bil to Rus, pravi kozak z dolgo brado.

Dvignil je glavo, poskusil mi poljubiti noge in mrmral: »Dobri Francoz!« in še druge besede, kakor jih narekuje bojazen in katere sem tudi jaz deloma razumel. Če bi bil revež vedel, da sem se ga ravno tako bal, kakor on mene! Vzravnal se je nekoliko pokonci in kleče pred menoj pokazal veliko brazgotino, ki mu jo je bila prizadela sablja in ki mu je segala od čela preko obraza do brade. Ko je tako klečal pred menoj, se mi je zdelo, da mi sega njegova glava skoro do ramen, biti je moral tedaj mož visok več kakor šest

čevljev. Namignil sem mu, naj pride k ognju. Tam mi je pokazal, da ga je zadela tudi kroglja, in sicer v spodnji del telesa, in pri tem sem tudi videl, da je bil siromak brez vsega orožja. Nato se je tiho vlegel na stran in jaz njemu nasproti, da bi ga nikdar ne izgubil izpred oči.

Iz previdnosti nisem hotel nič več zaspati in sem začel skoraj nehote brskati po ognju. Nekaj tlečih ogljev je prišlo vsled tega v bližino okrog voza nakopičenega goriva, in skoraj z neko otročjo zadovoljnostjo sem gledal, kako je začel tleti eden starih zabojev. V zabavo mi je bilo, ko sem opazoval, kako se je goreče mesto vedno večalo in širilo in mislil sem si: »Sedaj nekoliko sapice, pa se vname cela grmada.« Komaj pa sem to izrekel, kar me popade neznanca bojazen, da sem skoraj odrevenel. Sam Bog ve, kako sem prišel na to, a kakor blisk mi je šinila v glavo misel, kaj, če se nahaja v vozu smodnik. V hipu sem bil na nogah in z enim samim skokom preko ognja in preko ranjenega ruskega kozaka. Nekaj sekund pozneje sem se že spotaknil in v vsej svoji dolgosti padel na nos. Takoj sem zopet skočil kvišku in ritenski stopal nazaj, svoj pogled neprestano vpri v voz. Toda k sreči me je med tem zopet srečala pamet, kajti tako zasmehljivo se mi je režal nasproti napis na vozu in okrog razmetana oprava, da sem moral priti do priprisanja, da v takih vozovih ne vozijo smodnika.

Jezen sam nase, da sem bil tako nespamet, naenkrat zopet obstanem in pozorno poslušam, kajti čisto jasno so doneli na moja ušesa signali ruske konjenice. Tudi Rus je dvignil svojo glavo. Svit ognja je obseval njegov obraz, in jaz sem skušal iz njega razbrati, kakšne misli ga obhajajo sedaj. Isto je poskusil, kakor se mi je zdelo, tudi on pri meni, in šele sedaj sem natanko videl njegov divji obraz, ki je s svojo sršasto brado, skuštranimi in razmršenimi lasmi in zvitimi očmi napravil name tak vtis, da sem se ga zbal.

Dočim sva midva drug drugega motrila in pazno prisluškovala, me zopet vznemiri nov šum. Pokrov voza zaškriplje, se počasi odpre, in kakor iz krste se dvigne iz njega od vrha do tal bela postava. Skočim nekaj korakov nazaj, potegnem sabljo in ves razburjen opazujem kretnje neznanca postave, ki je z eno roko držala pokrov voza, z drugo pa sabljo in skušala priti iz voza. Vse to se je godilo tiho. Nazadnje se vendar opogumim in vprašam s tresočim glasom:

»Ali ste Francoz?«

»Seveda!« se je zadržal, »kaj pa drugega? Tako neumno vprašanje! Ne stojte tukaj, mož, kakor posvečena sveča! Ali ne vidite, da ne morem iz te preklicane krste, ker se mi je obleka nekam zataknila, pa jo ne morem oprostiti. Pomagajte mi. Ha, ha! Ka-

kor se vidi, ste se me ustrašili, kaj ne?«

»No, čudež bi to ravno ne bil. Hudo me je danes že dovolj imel za norca. Ali bi ne bilo mogoče, da bi bili vi ravno tako Rus, kakor ta-le pri ognju? — Tako, sedaj splezajte na prosto,« sem pristavil in prijel za pokrov.

Komaj je stal zunaj, je vrgel raz sebe dolgi plašč, in jaz ves presenečen in obenem vzradoščen zakličem: »Vsi dobri duhovi! Pikart, stari Pikart! Kako vendar pridete semkaj?« Eden najboljših korenjakov od grenadirjev stare garde je stal pred menoj; star bojni tovariš, s katerim sva se borila skupaj na bojiščih v Nemčiji in na Španskem in katerega sem pogrešal že od cesarske parade v Kremalu.

Z največjim začudenjem sva ogledovala drug drugega; jaz njega, ker je bil v primeri z menoj kakor paradni vojak, dobro rejen in svež; on mene, ker me je bednega, shujšanega in raztrganega komaj še spoznal.

»Preklicano, rojak ali sergant, kakor hočete,« je nazadnje prekinil molčanje, »saj bi vas bil v vašem starem kožuhu prej smatral za slavnega Robinzona kakor pa za poštenega cesarskega lovca. No, pa povejte mi vendar, kakšnemu slučaju ali kateri nesreči se imam zahvaliti, da vas vidim tukaj v družbi tega grdega kozaka, ki se že od včeraj popoldne vlačijo tu okrog.«

Začel sem mu praviti od mojega strahu, ko se je plazil ta proti mojemu ognju, in zopet od nove bojazni, ko se je on prikazal iz voza. Sedaj me je prekinil:

»Toda kako ste se vendar izgubili v ta jarek?«

»Ljubi moj Pikart,« sem odvrnil, »predno vam povem celo zgodbo, bi rad vedel, če imate morda pri sebi kak grižljaj?«

»No, mnogo ravno ne, nekaj pa se bo dobilo.« Pri teh besedah mi je pomolil kakor krožnik velik kos trdega kruha, ki ga je potegnil iz svoje malhe in katerega sem na mestu hlastno pogoltnil. Razen malega kosa kruha, ki mi ga je bil dal svoj čas Žeranže, je bil od Smolenska sem to prvi kruh, ki sem ga zopet dobil pred oči. Ko sem imel še zadnji grižljaj v ustih, sem zvit pogledal Pikarta in rekel: »Ali nimate morda tudi požirek žganja?« Cmoknil je z jezikom.

»Da, srečen, kdor bi ga imel!«

Jaz sem nekoliko povohal.

»Ali meni se zdi, da voham žganje prijatelj.«

»No, morda imate prav,« je priznal nazadnje. »Druhal, ki je prišla včeraj semkaj in oropala voz, si je nazadnje skočila v lase, ko je našla med drugimi rečmi tudi eno steklenico; pri tem prepiru se je steklenica ubila in vsa dragocena vsebina se je razlila na tla.«

Takoj sem prosil, naj mi pokaže omenjeno mesto. Ko sva ga našla, sem sedaj ravno tako zbral sneg, kakor prejšnji dan zmrznjeno konjsko kri.

»I, to je pa zvito; če bi bil jaz prej prišel na to misel,« se je smejal Pikart. »Res, sedaj imava toliko, da bova oba lahko pijana.«

Kos kruha in z žganjem prepojeni sneg sta mi storila izredno dobro. Sedla sva tedaj na tla, naložila na ogenj novih drv, in jaz sem začel pripovedovati, kaj sem vse doživel od včeraj zvečer. Pikart me je začuden poslušal in mi skoraj ni hotel verjeti, ko sem mu pravil, v kaki bedi se nahaja naša armada. Na moje začudenje ni o vsem tem imel niti najmanjše slutnje.

(Dalje.)

Dom in svet.

Za katoliški shod so došle zadnje rešitve železnic. Zglasilnice so se pričele razpošiljati. Najprej dobe zglasilnice najbolj oddaljeni, v par dneh jih pa dobe že vsi župni uradi. **Prosimo, da se razvije povsod najživahnejša agitacija** tako, da bo agitačno delo za udeležbo v glavnem že opravljeno, ko pridejo zglasilnice. **Nujne so skupne agitačne in organizatorične seje vseh naših društvenih odborov v posameznih župnijah.** Opozarjamo tudi, da bodo župani in občinski svetovalci naših slovenskih občin tvorili v slavnostnem sprevedu skupno s poslanci posebn skupino. Na katoliškem shodu v Ljubljani naj se s katoliškim slovenskim ljudstvom zbero tudi vsi slovenski župani in občinski svetovalci!

Duhovne vaje za 99. duhovnike bodo pri oo. jezuitih v Ljubljani, Elizabetna cesta št. 9, meseca julija dvakrat in meseca avgusta enkrat. Začetek bo v ponedeljek, 14. in 21. julija in 4. avgusta zvečer ob 6. uri. — VIČ. gospodje se prosijo, da svojo udeležbo pravočasno naznanijo.

Iz seje deželnega odbora kranjskega 28. junija 1913. Za napravo obč. ceste iz Malega Lipoglava čez Veliki Lipoglav h Kočevemu mlinu v občini Dobrunje se dovoli 3300 K deželnega prispevka. — Za povzdigo ribarstva v deželi se vrši v torek, dne 8. julija konferenca pri deželnem odboru, h kateri se povabijo razni zastopniki. — Samostojnemu perutničarskemu odseku c. kr. kmetijske družbe se dovoli 500 K podpore in imenuje zastopnikom deželnega odbora poročevalec grof Barbo. — Izvrši se trasiranje ceste od Kleč do Grintovca in od Neubacher do Tiefenbach v Kočevskem okraju. — Odobrijo se pogoji za oddajo dobave cevi in drugih potrebščin za dež. elektrarno ob Završnici. — Zgradba mostov pri Bezenčanu in Presničevem mlinu ob okr. cesti Litija—Kresnice se odda ponudniku Jakob Konjar in Fr. Gorenc v Litiji za 4200 K 28 vin. — Za regulacijo Glinšice se dovoli 30% deželni prispevek in naprosi deželno vlado, da izposluje vsaj 50% državne pod-

pore. — V vodno zadrugo za vzdrževanje uravnalnih del Sore se imenujeta zastopnikom deželnega odbora Franc Finžgar, župnik v Sori in župan Franc Lušina. — Deželni zvezi za tujski promet se izplača 300 K deželne podpore.

Iz deželnega šolskega sveta na Kranjskem. Imenujejo se: učitelji Smolik Izidor, Borovnica; Amalija Stare, Razdrto; Anton Vižin, Dolenji Semeni; Franc Zupan, Pavla Lampe, Karolina Gomilšek, Marija Košak, Pavla Marinko, Vič. Razpišeta se nanovo nadučiteljsko mesto v Mošnjah in učno mesto v Zelimljah. Začasno se vpokojita Marija Garbeis v Zagorju in Marija Drenik v Kalu. — Realna gimnazija v Idriji. Deželni šolski svet kranjski se je izrekel za izpremenitev realke v Idriji v realno gimnazijo.

Ustanove za slepe otroke. C. kr. deželna vlada v Ljubljani je meseca aprila t. l. razglasila, da je začetkom prihodnjega šolskega leta 1913/14 oddati dve do tri mesta za slepe otroke, ki bi se vzgojevali v zavodu za slepe v Lincu. Do določenega roka pa ni bilo vložene nobene prošnje za podelitev razpisanih ustanovnih mest, kar utegne imeti svoj vzrok v tem, da starši, ki imajo slepe otroke, niso zvedeli za razpis. Zato se opozarjajo vsi, ki jim je skrbeti za slepe otroke, da se lahko prosijo za podelitev napominanih ustanovnih mest do 20. julija 1913. Prošnje pa naj se vložijo pri deželnem odboru kranjskem, ki jih bo potem poslal c. kr. deželni vladi. Pravico do ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. Prošnjam je priložiti krstni in domovinski list, spričevalo o stavljenih kozah, ubožni list in zdravnikovo spričevalo o zdravju in izobraznosti dotičnega slepega prosilca.

Otvoritev omnibusa Bohinjska Bistrica — Bohinjsko jezero. Dne 29. junija t. l. se je otvorila na progi Bohinjska Bistrica — Bohinjsko jezero vožnja z omnibusom. Omnibus bo vozil vsak dan trikrat na Bohinjsko jezero s sledečimi postajami: Bistrica—hotel »Sv. Janez«—hotel »Sv. Duh« in končna postaja hotel »Zlatorog«. Ravno mimo teh postaj in po isti progi se bo vračal omnibus trikrat nazaj v Bistrico. Vozne cene so: vožnja iz Bistrice do Sv. Duha 70 vin. in Bistrice do Zlatoroga 1 K.

Deželnozborske in mestne volitve za Trst in okolico. Za občinski svet v Trstu, ki je obenem tudi deželni zbor, je dosedaj izvoljenih 57 laških nacionalcev (preje 54), 12 Slovencev (preje 12), 7 socialistov (preje 10); izvoliti je še 4 zastopnike trgovske zbornice, ki bodo vsi laške stranke, torej bo vseh laških mandatov 61. Slovenci so ostali pri starem.

Avtomobilska poštna zveza Gorica—Vipava—Postojna se je otvorila s 1. julijem, kar je v vsakem oziru velike važnosti za razvoj obrti in trgovine in za pomnožitev tujskega prometa. Avtomobil odhaja iz Postojne in Gorice

zjutraj ob 6. uri in popoldne ob 4. uri. Prihaja pa v Postojno in Gorico popoldne ob 10. uri in zvečer ob 8. uri. Križišče avtomobilov bode Vipava, kamor bodo prihajali avtomobili dopoldne ob 10. uri in popoldne ob 6. uri. Avtomobil bo imel prostora za 28 oseb.

Rahljanje zemlje potom razstreljevanja. Ena najhujših neprilik v kmetijskem obratu je dandanes pomanjkanje delovnih sil, zato je vsako sredstvo dobrodošlo, ki kmetovalcu na cen način pomaga hraniti z delom. Tako sredstvo je tudi rigolanje, oziroma rahljanje zemlje z razstreljevanjem z novim razstreljivom »dinamon I«, ki je zato posebno pripravno in izvrstno, ker je njegova raba lahka, brez nevarnosti in cena. Dinamon se rabi za rigolanje zemlje v sadovnjakih in vinogradih, za napravo jam za sadno drevje, za napravo jarkov, za hitro in ceno iztrebljenje štorov in korenin posekanega drevja iz zemlje itd. — Podpisani glavni odbor namerava prirediti še to leto poučne tečaje za rahljanje zemlje potom razstreljevanja in poziva vse družbene podružnice, ki se zanimajo za ta velevažni način obdelovanja zemlje, da takoj sporočijo podpisnemu odboru, če želijo za svoje ude imeti tak tečaj in če imajo za praktične poizkuse pripravne objekte na razpolaganje. Vse stroške teh tečajev poravnava c. kr. kmetijska družba kranjska. Na podlagi došlih prijav bo podpisani glavni odbor določil kraje, kjer se morejo že letos vršiti ti tečaji. Izbrali se bodo kraji, kamor lahko pridejo kmetovalci iz obširnejšega okoliša, torej tudi iz okoliša dveh ali več podružnic. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Izgubil se je v ponedeljek, 16. junija, Martin Pikalo, po domače Radarjev v Spodnjih Libučah na Koroškem; odšel je od doma ob treh popoldne, češ, da pojde na Brezje; ob šestih so ga videli v Črni, od koder se je obrnil proti Štajerskemu. Trpel je na hudi božjasti; star je bil 21 let, srednje velik, malo črno obraščen; na sebi je imel cajgaste hlače, hodnično srajco, telovnik iz lodna in črn klobuk; odšel je bos. Ker se do zdaj še ni našel, se prosi, naj bi vsak, kdor bi vedel za kako sled za njim, to sporočil ali občinskemu uradu v Libučah ali pa župnemu uradu v Pliberku.

Strela v cerkvi. V Hrušici pri Podgradu v Istri je v soboto, dne 21. t. m. med šolsko sv. mašo treščilo v cerkev, ko je bilo nad 200 ljudi pri maši. Strela je priletela po lestencu, treščila ob tla, odkoder je zletela pod kor obiskat obe spovednici, ter potem pri stranskih vratih ven. Otroke, ki so bili v klopih, oziroma ob klopih in druge je vrglo ob tla. Poškodovan, hvala Bogu, ni bil nihče.

Samoumor učiteljice Valenčič v Ložu na Notranjskem. Preteklo nedeljo popoldne so pokopali v Ložu blizu 30 let staro učiteljico Franciško Valenčič, ki si je sama sebi vzela življenje. Pokojnica je poučevala na ljudski šoli

svoj kozuh in sedel s hrbtom proti vozu, da se odpočijem.

Pri nalaganju drv sem našel pod njimi konjsko rebro. Dasi že oglodano, je vendar še imelo na sebi nekaj mesa, da sem mogel vsaj nekoliko potolažiti svoj neznočni glad, in kljub pepelu, ki je visel na kosti, sem se čutil srečnega, da sem jo našel. Od včeraj ni šlo ničesar čez moje zobe, razen polovico vrane, ki sem jo našel mrtvo na polju.

Komaj se je bilo rebro nekoliko stajalo, sem ugriznil, in med večerjo sem neprestano gledal naokrog, če mi morda ne preti kaka nevarnost. Vendar vsa moja previdnost ni mogla preprečiti, da bi ne bil že med jedjo zaspal. Kljub svoji neizrekljivi onemoglosti pa sem našel le malo pokoja, kajti strah, razburjenje in razne bolečine so mi neprestano preklinjale moje spanje. Ko sem se pri prvem jutranjem svitu prebudil, sem bil tak, kakor bi me bili potegnili z natezalnice.

Noge, ki sem jih bil položil v pepel, so bile lepo gorke, drugače sem pa po vsem telesu trepetal groznega mraza. Skušnja me je učila, da dobro plapolajoč ogenj vzame utrujenost in zmanjša bolečine. Sklenil sem torej onestavno zažgati voz, in v ta namen sem nakopičil nazrazličnejšega goriva, ki sem ga dobil v obližju. Sedaj je bilo treba le primakniti moj mali ogenj, in stvar bi bila gotova. Že sem bil na tem, da izvršim svoj naklep, ko sem se še o pravem času domislil, da stvar ni tako brez nevarnosti, kajti če bi se kozaki v resnici nahajali v bližini, bi gotovo zagledali moj veliki ogenj, čeprav jim je mali ostal skrit. Opustil sem tedaj svojo namero in se ravnokar zopet hotel vnesti na svoje prejšnje mesto, kar zagledam, kako se nekaj plazí proti meni; iz kretenj neznanega bitja sem sklepal, da mora biti medved. Ko pa je prišlo v bližino nekaterih korakov, sem jasno razločil, da je bil človek, ki se je po vseh štirih plazil proti meni. Bil je lahko kak ranjenec, ki ga je ogenj privabil v bližino, lahko pa tudi kak zvit lopov, ki me je hotel zavratno napasti. Moje moči so bile take, da bi skoraj otroku ne mogel biti kos, a vendar sem zbral ves svoj pogum, skočil naglo z golo sabljo proti neznanu, še predno se je mogel ta zavedati svojega položaja, mu nastavljal konico svojega orožja na hrbet in zaklical: »Kaj hočeš tukaj?« Kakor sem sedaj spoznal, je bil to Rus, pravi kozak z dolgo brado.

Dvignil je glavo, poskusil mi poljubiti noge in mrmral: »Dobri Francoz!« in še druge besede, kakor jih narekuje bojazen in katere sem tudi jaz deloma razumel. Če bi bil revež vedel, da sem se ga ravno tako bal, kakor on mene! Vzravnaval se je nekoliko pokonci in kleče pred menoj pokazal veliko brazgotino, ki mu jo je bila prizadela sablja in ki mu je segala od čela preko obraza do brade. Ko je tako klečal pred menoj, se mi je zdelo, da mi sega njegova glava skoro do ramen, biti je moral tedaj mož visok več kakor šest

čevljev. Namignil sem mu, naj pride k ognju. Tam mi je pokazal, da ga je zadela tudi kroglja, in sicer v spodnji del telesa, in pri tem sem tudi videl, da je bil siromak brez vsega orožja. Nato se je tiho vlegel na stran in jaz njemu nasproti, da bi ga nikdar ne izgubil izpred oči.

Iz previdnosti nisem hotel nič več zaspati in sem začel skoraj nehote brskati po ognju. Nekaj tlečih ogljev je prišlo vsled tega v bližino okrog voza nakopičenega goriva, in skoraj z neko otročjo zadovoljnostjo sem gledal, kako je začel tleti eden starih zabojev. V zabavo mi je bilo, ko sem opazoval, kako se je goreče mesto vedno večalo in širilo in mislil sem si: »Sedaj nekoliko sapice, pa se vname cela grmada.« Komaj pa sem to izrekel, kar me popade neznanška bojazen, da sem skoraj odrevenel. Sam Bog ve, kako sem prišel na to, a kakor blisk mi je šinila v glavo misel, kaj, če se nahaja v vozu smodnik. V hipu sem bil na nogah in z enim samim skokom preko ognja in preko ranjenega ruskega kozaka. Nekaj sekund pozneje sem se že spotaknil in v vsej svoji dolgosti padel na nos. Takoj sem zopet skočil kvišku in ritenski stopal nazaj, svoj pogled neprestano vprtl v voz. Toda k sreči me je med tem zopet srečala pamet, kajti tako zasmehljivo se mi je režal nasproti napis na vozu in okrog razmetana oprava, da sem moral priti do prepričanja, da v takih vozovih ne vozijo smodnika.

Jezen sam nase, da sem bil tako nespameten, naenkrat zopet obstanem in pozorno poslušam, kajti čisto jasno so doneli na moja ušesa signali ruske konjenice. Tudi Rus je dvignil svojo glavo. Svit ognja je obseval njegov obraz, in jaz sem skušal iz njega razbrati, kakšne misli ga obhajajo sedaj. Isto je poskusil, kakor se mi je zdelo, tudi on pri meni, in šele sedaj sem natanko videl njegov divji obraz, ki je s svojo sršasto brado, skuštranimi in razmršenimi lasmi in zvitimi očmi napravil name tak vtis, da sem se ga zbal.

Dočim sva midva drug drugega motrila in pazno prisluškovala, me zopet vznemiri nov šum. Pokrov voza zaškriplje, se počasi odpre, in kakor iz krste se dvigne iz njega od vrha do tal bela postava. Skočim nekaj korakov nazaj, potegnem sabljo in ves razburjen opazujem kretnje neznanne postave, ki je z eno roko držala pokrov voza, z drugo pa sabljo in skušala priti iz voza. Vse to se je godilo tiho. Nazadnje se vendar opogumim in vprašam s tresočim glasom:

»Ali ste Francoz?«

»Seveda!« se je zadržal, »kaj pa drugega? Tako neumno vprašanje! Ne stojte tukaj, mož, kakor posvečena sveča! Ali ne vidite, da ne morem iz te preklicane krste, ker se mi je obleka nekam zataknila, pa jo ne morem oprostiti. Pomagajte mi. Ha, ha! Ka-

kor se vidi, ste se me ustrašili, kaj ne?«

»No, čudež bi to ravno ne bil. Hudo me je danes že dovolj imel za norca. Ali bi ne bilo mogoče, da bi bili vi ravno tako Rus, kakor ta-le pri ognju? — Tako, sedaj splezajte na prosto,« sem pristavil in prijel za pokrov.

Komaj je stal zunaj, je vrgel raz sebe dolgi plašč, in jaz ves presenečen in obenem vzradoščen zakličem: »Vsi dobri duhovi! Pikart, stari Pikart! Kako vendar pridete semkaj?« Eden najboljših korenjakov od grenadirjev stare garde je stal pred menoj; star bojni tovariš, s katerim sva se borila skupaj na bojiščih v Nemčiji in na Španskem in katerega sem pogrešal že od cesarske parade v Kremalu.

Z največjim začudenjem sva ogledovala drug drugega; jaz njega, ker je bil v primeri z menoj kakor paradni vojak, dobro rejen in svež; on mene, ker me je bednega, shujšanega in raztrganega komaj še spoznal.

»Preklicano, rojak ali sergant, kakor hočete,« je nazadnje prekinil molčanje, »saj bi vas bil v vašem starem kozuhu prej smatral za slavnega Robinzona kakor pa za poštenega cesarskega lovca. No, pa povejte mi vendar, kakšnemu slučaju ali kateri nesreči se imam zahvaliti, da vas vidim tukaj v družbi tega grdega kozaka, ki se že od včeraj popoldne vlačí tu okrog.«

Začel sem mu praviti od mojega strahu, ko se je plazil ta proti mojemu ognju, in zopet od nove bojazni, ko se je on prikazal iz voza. Sedaj me je prekinil:

»Toda kako ste se vendar izgubili v ta jarek?«

»Ljubi moj Pikart,« sem odvrnil, »predno vam povem celo zgodbo, bi rad vedel, če imate morda pri sebi kak grizljaj?«

»No, mnogo ravno ne, nekaj pa se bo dobilo.« Pri teh besedah mi je pomolil kakor krožnik velik kos trdega kruha, ki ga je potegnili iz svoje malhe in katerega sem na mestu hlastno pogoltnil. Razen malega kosa kruha, ki mi ga je bil dal svoj čas Žeranže, je bil od Smolenska sem to prvi kruh, ki sem ga zopet dobil pred oči. Ko sem imel še zadnji grizljaj v ustih, sem zvit pogledal Pikarta in rekel: »Ali nimate morda tudi požirek žganja?« Cmoknil je z jezikom.

»Da, srečen, kdor bi ga imel!«

Jaz sem nekoliko povohal.

»Ali meni se zdi, da voham žganje prijatelja.«

»No, morda imate prav,« je priznal nazadnje. »Druhal, ki je prišla včeraj semkaj in oropala voz, si je nazadnje skočila v lase, ko je našla med drugimi rečmi tudi eno steklenico; pri tem prepiru se je steklenica ubila in vsa dragocena vsebina se je razlila na tla.«

Takoj sem prosil, naj mi pokaže omenjeno mesto. Ko sva ga našla, sem sedaj ravno tako zbral sneg, kakor prejšnji dan zmrznjeno konjsko kri.

»I, to je pa zvito; če bi bil jaz prej prišel na to misel,« se je smejal Pikart. »Res, sedaj imava toliko, da bova oba lahko pijana.«

Kos kruha in z žganjem prepojeni sneg sta mi storila izredno dobro. Sedla sva tedaj na tla, naložila na ogenj novih drv, in jaz sem začel pripovedovati, kaj sem vse doživel od včeraj zvečer. Pikart me je začuden poslušal in mi skoraj ni hotel verjeti, ko sem mu pravil, v kaki bedi se nahaja naša armada. Na moje začudenje ni o vsem tem imel niti najmanjše slutnje.

(Dalje.)

Dom in svet.

Za katoliški shod so došle zadnje rešitve železnic. Zglasilnice so se pričele razpošiljati. Najprej dobe zglasilnice najbolj oddaljeni, v par dneh jih pa dobe že vsi župni uradi. **Prosimo, da se razvije povsod najživahnejša agitacija** tako, da bo agitačno delo za udeležbo v glavnem že opravljeno, ko pridejo zglasilnice. **Nujne so skupne agitačne in organizatorične seje vseh naših društvenih odborov v posameznih župnijah.** Opozarjamo tudi, da bodo župani in občinski svetovalci naših slovenskih občin tvorili v slavnostnem sprevedu skupno s poslanci posebno skupino. Na katoliškem shodu v Ljubljani naj se s katoliškim slovenskim ljudstvom zbera tudi vsi slovenski župani in občinski svetovalci!

Duhovne vaje za gg. duhovnike bodo pri oo. jezuitih v Ljubljani, Elizabetna cesta št. 9, meseca julija dvakrat in meseca avgusta enkrat. Začetek bo v ponedeljek, 14. in 21. julija in 4. avgusta zvečer ob 6. uri. — Vlč. gospodje se prosijo, da svojo udeležbo pravočasno naznanijo.

Iz seje deželnega odbora kranjskega 28. junija 1913. Za napravo obč. ceste iz Malega Lipoglava čez Veliki Lipoglav h Kočevemu mlinu v občini Dobrunje se dovoli 3300 K deželnega prispevka. — Za povzdigo ribarstva v deželi se vrši v torek, dne 8. julija konferenca pri deželnem odboru, h kateri se povabijo razni zastopniki. — Samostojnemu perutinarstvom odseku c. kr. kmetijske družbe se dovoli 500 K podpore in imenuje zastopnikom deželnega odbora poročevalec grof Barbo. — Izvrši se trasiranje ceste od Kleč do Grintovca in od Neubacher do Tiefenbach v Kočevskem okraju. — Odobrijo se pogoji za oddajo dobave cevi in drugih potrebščin za dež. elektrarno ob Završnici. — Zgradba mostov pri Bezenčanu in Presničevem mlinu ob okr. cesti Litija—Kresnice se odda ponudniku Jakob Konjar in Fr. Gorenc v Litiji za 4200 K 28 vin. — Za regulacijo Glinšice se dovoli 30% deželni prispevek in naprosi deželno vlado, da izposluje vsaj 50% državne pod-

pore. — V vodno zadrugo za vzdrževanje uravnalnih del Sore se imenujeta zastopnikom deželnega odbora Franc Finžgar, župnik v Sori in župan Franc Lušina. — Deželni zvezi za tujski promet se izplača 300 K deželne podpore.

Iz deželnega šolskega sveta na Kranjskem. Imenujejo se: učitelji Smolik Izidor, Borovnica; Amalija Stare, Razdrto; Anton Vižin, Dolenji Semen; Franc Zupan, Pavla Lampe, Karolina Gomilšek, Marija Košak, Pavla Marinko, Vlč. Razpišeta se nanovo nadučiteljsko mesto v Mošnjah in učno mesto v Želimirjah. Začasno se vpokojita Marija Garbeis v Zagorju in Marija Drenik v Kalu. — Realna gimnazija v Idriji. Deželni šolski svet kranjski se je izrekel za izpremenitev realke v Idriji v realno gimnazijo.

Ustanove za slepe otroke. C. kr. deželna vlada v Ljubljani je meseca aprila t. l. razglasila, da je začetkom prihodnjega šolskega leta 1913/14 oddati dve do tri mesta za slepe otroke, ki bi se vzgojevali v zavodu za slepe v Lincu. Do določenega roka pa ni bilo vložene nobene prošnje za podelitev razpisanih ustanovnih mest, kar utegne imeti svoj vzrok v tem, da starši, ki imajo slepe otroke, niso zvedeli za razpis. Zato se opozarjajo vsi, ki jim je skrbeti za slepe otroke, da še lahko prosijo za podelitev napominanih ustanovnih mest do 20. julija 1913. Prošnje pa naj se vložijo pri deželnem odboru kranjskem, ki jih bo potem poslal c. kr. deželni vladi. Pravico do ustanov imajo na Kranjskem rojeni, ubogi, zapuščeni, slepi otroci obojega spola, posebno sirote, ki so zdravi in izobrazni ter so najmanj 7, toda ne več kot 14 let stari. Prošnjam je priložiti krstni in domovinski list, spričevalo o stavljjenih kozah, ubožni list in zdravnikovo spričevalo o zdravju in izobraznosti dotičnega slepega prosilca.

Otvoritev omnibusa Bohinjska Bistrica — Bohinjsko jezero. Dne 29. junija t. l. se je otvorila na progi Bohinjska Bistrica — Bohinjsko jezero vožnja z omnibusom. Omnibus bo vozil vsak dan trikrat na Bohinjsko jezero s sledečimi postajami: Bistrica—hotel »Sv. Janez«—hotel »Sv. Duh« in končna postaja hotel »Zlatorog«. Ravno mimo teh postaj in po isti progi se bo vračal omnibus trikrat nazaj v Bistrico. Vozne cene so: vožnja iz Bistrice do Sv. Duha 70 vin. in Bistrice do Zlatoroga 1 K.

Deželnozborske in mestne volitve za Trst in okolico. Za občinski svet v Trstu, ki je obenem tudi deželni zbor, je dosedaj izvoljenih 57 laških nacionalcev (preje 54), 12 Slovencev (preje 12), 7 socialistov (preje 10); izvoliti je še 4 zastopnike trgovske zbornice, ki bodo vsi laške stranke, torej bo vseh laških mandatov 61. Slovenci so ostali pri starem.

Avtomobilska poštna zveza Gorica—Vipava—Postojna se je otvorila s 1. julijem, kar je v vsakem oziru velike važnosti za razvoj obrti in trgovine in za pomnožitev tujskega prometa. Avtomobil odhaja iz Postojne in Gorice

zjutraj ob 6. uri in popoldne ob 4. uri. Prihaja pa v Postojno in Gorico popoldne ob 10. uri in zvečer ob 8. uri. Križišče avtomobilov bode Vipava, kamor bodo prihajali avtomobili dopoldne ob 10. uri in popoldne ob 6. uri. Avtomobil bo imel prostora za 28 oseb.

Rahljanje zemlje potom razstreljevanja. Ena najhujših nepravil v kmetijskem obratu je dandanes pomanjkanje delovnih sil, zato je vsako sredstvo dobrodošlo, ki kmetovalcu na cen način pomaga hraniti z delom. Tako sredstvo je tudi rigolanje, oziroma rahljanje zemlje z razstreljevanjem z novim razstreljivom »dinamon 1«, ki je zato posebno pripravno in izvrstno, ker je njegova raba lahka, brez nevarnosti in cena. Dinamon se rabi za rigolanje zemlje v sadovnjakih in vinogradih, za napravo jam za sadno drevje, za napravo jarkov, za hitro in ceno iztrebljenje štorov in korenin posekanega drevja iz zemlje itd. — Podpisani glavni odbor namerava prirediti še to leto poučne tečaje za rahljanje zemlje potom razstreljevanja in poziva vse družbene podružnice, ki se zanimajo za ta velevažni način obdelovanja zemlje, da takoj sponoče podpisane odboru, če želijo za svoje ude imeti tak tečaj in če imajo za praktične poizkuse pripravne objekte na razpolaganje. Vse stroške teh tečajev poravnava c. kr. kmetijska družba kranjska. Na podlagi došlih prijav bo podpisani glavni odbor določil kraje, kjer se morejo že letos vršiti ti tečaji. Izbrali se bodo kraji, kamor lahko pridejo kmetovalci iz obširnejšega okoliša, torej tudi iz okoliša dveh ali več podružnic. — Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Izgubil se je v ponedeljek, 16. junija, Martin Pikalo, po domače Radarjev v Spodnjih Libučah na Koroškem; odšel je od doma ob treh popoldne, češ, da pojde na Brezje; ob šestih so ga videli v Črni, od koder se je obrnil proti Štajerskemu. Trpel je na hudi božjasti; star je bil 21 let, srednje velik, malo črno obraščen; na sebi je imel cajgaste hlače, hodnično srajco, telovnik iz lodna in črn klobuk; odšel je bos. Ker se do zdaj še ni našel, se prosi, naj bi vsak, kdor bi vedel za kako sled za njim, to sporočil ali občinskemu uradu v Libučah ali pa župnemu uradu v Pliberku.

Strela v cerkvi. V Hrušici pri Podgradu v Istri je v soboto, dne 21. t. m. med šolsko sv. mašo treščilo v cerkev, ko je bilo nad 200 ljudi pri maši. Strela je priletela po lestencu, treščila ob tla, odkoder je zletela pod kor obiskat obe spovednici, ter potem pri stranskih vratih ven. Otroke, ki so bili v klopeh, oziroma ob klopeh in druge je vrglo ob tla. Poškodovan, hvala Bogu, ni bil nihče.

Samoumor učiteljice Valenčič v Ložu na Notranjskem. Preteklo nedeljo popoldne so pokopali v Ložu blizu 30 let staro učiteljico Franciško Valenčič, ki si je sama sebi vzela življenje. Pokojnica je poučevala na ljudski šoli

v Starem trgu, stanovala je pa v Ložu. Imela bi se omožiti, pa se je baje vsled hudobnih jezikov stvar razdrila. Od tega časa je bila na nji opaziti zelo čudna izprememba. Postala je zamišljena in se skoro vsakega človeka izogibala. V soboto zjutraj ob 3. uri jo je slišala njena gospodinja klicati na pomoč s slabotnim glasom. Mislila je, da ji je postalo slabo. Stekla je po ključavničarja, s katerim sta razbila okno in prišla v sobo. Učiteljica je ležala v mlakuži krvi na postelji z globoko prerezanim vratom že mrtva, v desnici je pa držala ves krvav oster kuhinjski nož. Nesrečnici se je omerčil um. Drugače je bila dobrega obnašanja in je tudi rada hodila v cerkev. R. I. P.!

Tele z dvema glavama. Pri posestniku Frasu v Zenjaku v Slovenskih goricah na Štajerskem je krava dne 22. t. m. povrgla zdravo tele, ki ima dve glavi, tri gobce in štiri oči. Vidi pa samo na dveh očesih.

Samoumor ali zločin? Poročali smo, da je pred nekaj časom izginila 17 letna hčerka gostilničarja iz Zagorja. Njeno truplo so potegnili te dni iz Save v bližini Hrastnika. Utopljenko so prepeljali na trboveljsko pokopališče.

Mrtvega so našli minoli petek 24. letnega delavca Franca Doba iz Preddvora na občinski poti blizu Begunj. Najbrže ga je zadel mrtvoud.

Otok zgorel. Preteklo sredo popoldne, 25. junija, je zgorel dveletni sinček posestnika Alojzija Furlan v Podragi pri Vipavi. Mati je pustila otroka samega doma spečega v postelji ter šla na polje; med tem časom se je pa fantek prebudil ter prijel za žveplenke, katere so bile zraven njega, in zažgal posteljo, v kateri je revček tudi sam zgorel.

Kmečki stan na Koroškem. Kakor v drugih alpskih deželah, tako lira tudi na Koroškem kmečki stan. Leta 1880. je bilo na Koroškem še 240.000 oseb, ki so se bavile s kmetijstvom, ki so obdelovale zemljo. Samostojnih posestnikov je bilo 28.000. Leta 1890. je bilo samo še 230.000 ljudi, ki so opravljali kmečko delo — torej za 10.000 manj. Posestnikov pa je bilo 27.000 — za 1000 manj. Leta 1900 pa je samo še 214.000 oseb, ki opravljajo kmečko delo. Samostojnih posestnikov pa je samo še 26.000. Kmetijskemu delu se je odpovedalo v 20 letih (1880—1900) 26.000 oseb, samostojnih posestnikov pa je izginilo 2000. Iz leta 1910. še nimamo številke pri rokah. Toda že te številke kažejo, da na Koroškem vsakih štiri ali pet dni izgine 1 samostojen posestnik. Koroški Nemci bi imeli tukaj dovolj gospodarskega dela, a glavno delo opravljajo s tem, da preganjajo koroške Slovence.

Morilec svojega brata. V Trstu se je zgodil žalosten umor. V svobodni luki sta se pretekli ponedeljek sprla brata Mihael in Anton Erlis, ki jima je bilo prišlo pri delu nekaj navzkriž. Anton, ki je bil s svojimi 23 leti kot mlajši brat od Mihaela odvisen, je baje starej-

šemu zagrozil s krivcem, katerega mu je pa Mihael vzel. Nato sta se v jezi razšla in Anton je zavil v neko krčmo blizu pristanišča, kjer je pravil tovarišem o svojem nastopu z bratom. Med tem pogovorom pa je naenkrat pridrel v krčmo Mihael, ki je stopil k bratu, proti kateremu je kakor bi trenil trikrat ustrelil iz revolverja. Pogodil je izborno, kajti predno so se gostje zavedli dogodka, je Anton že ležal v krvi. Zločinec je rekel, da je eden obeh itak moral »storiti konec« in zato je raje on umoril brata, da ne bi ta njega. Anton je umrl na potu v bolnišnico.

Policija, ki krađe. V pravdi zoper tatinsko družbo, ki je po skladiščih newyorških kolodvorov nakradla blaga za okoli pet milijonov dolarjev, se je dognalo, da se je teh tatvin v obilni meri udeleževala policija. Načelnik tatinske bande, Radert, je izpovedal, da so bili člani bande tudi policisti in da bi banda ne bila mogla tako uspešno krasti, ako bi je ne bila podpirala policija. Tatje so imeli šolo, v kateri so učili mladino umetnosti kraje. Tatje in policisti so sodelovali v bratski vzajemnosti.

Pred poroko zavrtno ustreljen. Iz Gorice poročajo: V nedeljo zvečer je bil v Oseku zavrtno ustreljen 26letni Jožef Rijavec. Prihodnjo soboto bi imel biti poročen. Neznani morilec je vrigel truplo v jarek, revolver pa nanj.

V Ameriko je odšel nenadoma mozeljski župan Hans Jonke. Zapustil je velike dolgove; govori se celo o 200.000 K. Pri zadnjih volitvah je bil celo izvoljen od kočevskih občin v okrajni šolski svet v Kočevju.

Velikanski požar v Osjeku na Hrvaškem. V nedeljo 22. junija je izbruhnil požar v paromlinu Josip Kraus in sinovi v Osjeku. Zgradba je bila hipoma vsa v plamenu in je zgorela do tal. Požarni brambi in vojakom se je po velikem naporu posrečilo požar omejiti in rešiti sosedna poslopja. Pri gašenju so bili trije gasilci ranjeni. Škoda znaša poldrug milijon kron. Dasi je pa zgorelo ogromno moke, bo tvrdka vendar lahko zadostila vsem obvezam, ker ima v skladiščih izven mlina še velike zaloge moke. Tvrdka bo zgradila nov paromlin, v katerem se bo na dan lahko zmlelo 10 vagonov žita.

Na prirodnih izdelkih tako bogata Ogrska poseduje v svojih naravnih »Hunyadi Janos« vrelcih, katerih trgovski promet je pred 50 leti uredil Andrej Saxlehner, naraven zaklad, čegar dober sloves gre po celem širnem svetu. Izmed mnogih tisočev priznanih pisem naj navedemo samo enega, v katerem neki profesor medicinskega oddelka vseučilišča v St. Paulu (Brazilija) dobesedno sledeče izvaja: »Od leta 1882. nadalje predpisujem na odličnih lastnostih tako bogato grenčico »Hunyadi Janos« v vseh onih slučajih, kjer potrebuje zdravnik lagodno odvajalno sredstvo in to tudi takrat, kadar se vsled kataraličnega stanja prebavil ne sme uporabljati nobeno drugo zdravilo. Po mojnih izkušnjah je grenčica

»Hunyadi Janos« eno najboljših sredstev za ozdravljenje želodčnih in jeternih boleznij in je tudi tako, da ga i žene in otroci lahko zauživajo.»

Uradništvo v Avstriji. Finančni minister Zaleski je podal v gosposki zbornici pregled o številu državnih uslužbencev. Državnih uradnikov je 58.203, ki stanejo 214.697.090 kron, državnih učiteljev je 12.332, ki stanejo okroglo 57 milijonov kron, poduradnikov in slug je 49.337, ki stanejo 90.208.000 K, pogodbeno nastavljenih nastavljenec je 63.344 s prejemki 80.623.000 K, stalnih državnih delavcev je 54.370, ki jim izplača država 48.749.639 kron. V državni službi je torej 237.586 oseb, ki jim izplača država na leto 491.323.670 kron. Državne železnice zaposlujejo 165.765 oseb, ki stanejo na leto 286.486.090 kron. Vseh državnih nastavljenec in uslužbencev državnih železnic je 403.351, k vsako leto stanejo 77.791.460 kron. Vsi civilni državni uslužbenci stanejo tedaj državo blizu 900.000.000 kron.

Lep zgled kmečke vzajemnosti. Popotniki, ki so prehodili srbsko kraljevino na vse strani, so povsod opazili neko samoto, praznoto; toda polja so skrbno obdelana! Po njivah se vidi le žene, starčke in otroke, ker so vsi za boj sposobni moške do 45. leta starosti pod vojnimi prapori. In Eljub temu, kakor rečeno, so polja v dobrem stanju. Kakor navadno, stoje hišice obdane z ličnimi vrtovi in sadnim drevjem. Delo na polju je v glavnem končano. Kako to, ko ni bilo in ni moških doma? V srbskem narodu se vedno živi močan čut skupnosti, vzajemnosti, ki izvira iz prejšnje družinske oblike — zadruge, ki je sicer po družinah in hišah sedaj že razpadla in živi večinoma skupaj le po ena družina, toda zadružni običaj zato ni izumrl, marveč se prenesel le na širša tla kmečkih gospodarskih združenj. Te zadruge prepletajo vso Srbijo in v njih veje najčistejši in najpopolnejši zadružni duh. Te zadruge in ta duh so v prvi vrsti pripomogle, da dežela ni postala žrtev strašne gospodarske nesreče, ki bi bila sicer morala nastopiti kot posledica vojne. Srbija, ki ima 80% kmečkega prebivalstva, se je mogla ubraniti propada le s tem, da so se polja obdelala. Po prizadevanju zadružne zveze in krepki, vsestranski pomoči vlade, so se iz Belgrada organizirale prostovoljne letče delavske zveze, h katerim so se pritegnili vsi moški, ki niso pod orožjem, in ženske; te zveze so po natančno sestavljenem načrtu hitele od njive do njive in pod vodstvom predelavcev brezplačno obdelale vsa polja. Danes je 70 odstotkov vsega rodovitnega polja lepo obdelanega. Razlika je le v tem, da se je letos sadilo mnogo več turšice nego navadno, to pa zato, ker je marsikje manjkalo drugega semenskega žita. Pomanjkanja žita se pa zato vendar ni bati, ker so v skladiščih nagromadene še velike zaloge. Najbolj pereče je govedorejsko vprašanje, ker je vojna uprava vzela za

vojno nad 80.000 vprežnih volov in je od teh 20.000 izgubljenih. Ta izguba pomenja za kmetijstvo hud udarec, ker je ne bo lahko nadomestiti, temnanj, ker bi se kako drugo inozemsko pleme najbrže težko udomačilo. Pomanjkanja mesa se pa ni bati, ker je v deželi poldrug milijon prašičev.

44.000 nezakonskih otrok na Koroškem. Otrok do 14. leta ima Koroška 110.000. 40% od teh je nezakonskih, torej 44.000 nezakonskih otrok. 27.000 od teh je bilo na deželi rojenih. Javne oblasti imajo tukaj obilo dela izvršiti!

Turška armada umira od lakote. Neki dopisnik na Balkanu je opozoril na ostanke turške armade pri Valoni, ki dobesedno lakote umira. V neki majhni grški cerkvi je dopisnik naletel na zdravnike, ki so opisovali grozen položaj armade in obtoževali Evropo, da dopušča, da cela armada počasi lakote umira. Vojakov je sama kost in koža; pokriti so samo še s kako cunjjo. Ubogi ljudje leže po kočah nepremično in se niti muham in drugemu mrčesu ne branijo več, tako da jih je strah pogledati. Vzrok vsega zla je lakota. Ker moštvo že mesece ne dobi zadostne hrane in si pomaga z nezrelim sadjem in zelišči, divjajo med njim hude bolezni, ki zahtevajo na tisoče žrtev.

Očetomorilec v sodni dvorani ubil tudi mater. Pred okrajnim sodiščem v Kozelskem na Ruskem je stal te dni radi očetomora 20 letni Akulinin. Glavna priča proti njemu je bila njegova mati. Ker ga je ta obteževala, je morilec skočil k mizi, na kateri so ležali dokazi njegovega hudodelstva, zgrabil vago, s katero je ubil očeta, in zamahnil mater po glavi trikrat s tako silo, da se je nezavestna zgrudila in kmalu umrla. Poslušalci so v strahu pobegnili iz dvorane. Vojaki so besneža komaj ukrotili in ga kasneje, ko je hotel uiti, z bajoneti ranili.

Vročina na Angleškem in v Ameriki. Po pisarnah in trgovinah v Londonu vlada kljub prezračevalnim napravam in zalogam ledu taka sopenica, da ljudje komaj zdrže. Cene ledu so v Londonu vsak dan višje. V Ameriki postaja vročina vsak dan bolj neznosna in mučna. V New-Yorku so se odigrali pretresljivi izgredi: mestna uprava je dala zvečer zapreti vse parke in ni, kakor navadno ob vroči dobi, pustila odprtih, da bi revno ljudstvo, ki bi se sicer v svojih tesnih, zaduhlih stanovanjih moralo takorekoč zadušiti, v njih prenočevalo. Ko je tedaj ljudstvo našlo mestne vrtove zaprte, je začelo glasno klicati in preklinjati mestno upravo, ki ne privošči revežem niti zraka. V revnejše dele mesta so poslali vojake, ki so pod vodstvom častnikov delili med ljudstvo led in hladne sadne sokove. V zadnjih dneh je več ljudi umrlo na solnčarici.

Priprost in zgleden predsednik. Novi predsednik severoameriških Združenih držav, Wilson, se je celo v izbiri najljubše cerkve pokazal pravega

ljudskega moža. Ognil se je namreč blestečih kalvinskih cerkvá, kamor zahajajo milijonarji in njim enaki, in si izbral skromno majhno cerkev v delavskem predmestju, o kateri velika gospoda doslej niti vedela ni, da je na svetu. Wilson je tu zase in za svojo družino najel priprosto klop in prvič v zadnjih 50 letih hodi sedaj predsednik Združenih držav v cerkev zopet zato, da moli, ne pa zato, da bi imel pogovore z gospodo in sprejemal elegantne gospe. Prvo nedeljo potem, ko je Wilson zasedel predsedniško mesto, se je pred najlepšo cerkvijo na Newyorški cesti, kamor sta hodila bivša predsednika Roosevelt in Taft, zbrala velika množica občinstva in čakala na novega predsednika. Ta je pa tedaj molil v 10 milj oddaljeni revni cerkvi in gospoda se je več ur zaman pekla na solncu. Ko je Wilson nato došel v vladno palačo, je prihitel k njemu ves upehan in spoten eden tajnikov in mu povedal, da ga pred cerkvijo na Newyorški cesti čaka občinstvo in silno godrnja, ker ga ni na izpregled. Wilson je pa tajnika zavrnil, rekoč: »Povejte ljudem, da želi biti predsednik Združenih držav tudi takrat, kadar moli, enak najnižjemu državljanu...«

Koliko ljudi se živi s poljedelstvom. Na to vprašanje odgovarja rusko trgovinsko ministrstvo tako-le: V Rusiji se živi 70% prebivalstva s poljedelstvom, v Italiji 60%, v Avstro-Ogrski 55,9%, na Japonskem 50,2%, v Kanadi 46,7%, v Združenih državah 47,3%, na Francoskem 46,3%, na Danskem 38%, v Nemčiji 35,5%, v Belgiji 21,7%, a na zadnjem mestu je treba navesti Anglijo, kjer se živi le 17% prebivalstva s kmetijstvom.

Abstinenca v starem veku. Lani so izkopal del knjižnice nekega slavnega asirskega vladarja iz VII. stoletja pred Kristusom. Med 20.000 tablicami je več sto takih, ki se bavijo z zdravilstvom. Zanimivo je posebno, da so pijance iz navade že takrat prištevali med bolnike in kot edino sredstvo priporočali popolno abstinenco. Boj proti alkoholu je potemtakem star že 2500 let.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obreštuje po 4 $\frac{1}{2}$ % brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Gorenjske novice

g Boh. Srednja vas. Pri premovanju konj na Boh. Bistrici dne 24. junija so bili odlikovani sledeči konjerejci iz naše in koprivniške župnije: Za žrebetne kobile: Jožef Sodja iz Češnjice 50 K in častno diploma; Janež Žagar od Fužine 40 K; po 20 K: Martin Dobravec iz Češnjice, Janez Pekovec od Fužine, Jožef Preželj s Polja in Jakob Mlakar iz Češnjice; Lovro Jeklar iz Češnjice srebrno svetinjo. Za triletne kobile: Janez Cvetek iz Srednje vasi 50 K, srebrno svetinjo in častno diploma; Andrej Jeklar s Koprivnika 30 K; Jož. Gašperin od Fužine 20 K, Jož. Stare iz Sred. vasi 10 K; Gregor Jeklar s Koprivnika in A. Dobravec iz Češnjice srebrno svetinjo. Za mlade kobile (eno in dveletnice): Janez Podlipnik z Laškega rovta 50 K in srebrno svetinjo; Janez Sodja iz Jereke 40 K; Franc Korošec s Koprivnika 30 K; Valentin Cesar iz Jereke 20 K; Matevž Smukavec iz Češnjice 20 K; Janez Žagar od Fužine 10 K. Razen tega je dobil Janez Korošec s Koprivnika za triletno vzgojo kobile letno 200 K podpore. Zadnje premovanje priča, da se je konjereja v zadnjem času v Bohinju zopet zelo povzdignila. Saj v resnici ravno ta panoga živinoreje donša posestnikom posebno lep dobiček in ni noben trud prevelik za res umno konjerejo. Poudarjalo pa se je pri komisiji to, da naj se premovanje bolj udeležujejo, ker bo tudi ministrstvo tembolj podpiralo konjerejce, čim več zanimanja bodo kazali za to in čim več bodo pripeljali k premovanju. Lepa konjska živina je bila že od nekdaj ponos vsakega pravega Bohinjca in tako naj bo tudi v bodoče! — Pri tej priliki opozarjamo vse župljane na letošnji vseslovenski katoliški shod v Ljubljani, ki bo, kakor kaže, prekašal po svoji veličastnosti vse dosedanje. Ker je v naši župniji še mnogo pristne narodne noše in bodo tisti, ki bodo v narodnih nošah, šli v slavnostnem izpovedu, je močno želiti, da bi se jih kar mogoče veliko udeležilo slavnosti v nedeljo 24. avgusta. V kratkem se bodo začeli nabirati udeleženci, zato naj se vsak kmalu odloči. Ako se jih oglasi zadostno število, bo mogoče doseči na železnici prav znatno znižane cene. Glejmo, da bo Bohinj, ki je vedno stal v prvih vrstah v boju za katoliška načela, tudi na letošnjem katoliškem shodu častno zastopan!

g Iz Godešiča pri Škofji Loki. Prodajal je lepega konja, starega štiri leta, posestnik in trgovec gosp. Janez Novinc za 1080 kron. V naši vasi ne pomnijo, da bi kdo prodal tako dragega konja! Res redek slučaj.

g Moravče. Liberalni pek je zopet šel v zaslužni pokoj brez penziona; v kratkem pride nov, ki pa gotovo odide tudi za drugimi svojega stanu. Niti tisti bi ne mogli shajati, ki bi libe-

ralce pekel, ker jih je premalo. Rado-vedni smo, ali imajo od vsakega tak dobiček ali zgubo, da se tako hitro vsak poslovji z zabavljanjem čez vse, kar po liberalcih diši. — Pekovsko obrt je pred nedavnim časom menda prevzel Ivo Toman, pekarija v Moravčah, ker tuji povprašujejo, kje je ta firma. — Strašno škodo je povzročil črv v soseski Vrhpolje, sv. Andrej in Češnjice. Vsi travniki in vse žito je uničeno. Zupanstvo je poskrbelo, da se je vršil ogled, ki je moral priznati, da je tri četrte poljskih pridelkov uničenih. Gotovo bodo vsaj na davkih precej odpustili. Zupanstvo je pa vložilo tudi prošnjo za podporo prizadetim posestnikom, ki bodo po dveh slabih letinah res mnogo trpeli. Bog daj, da bi prošnja imela uspeh. — Občni zbor naše hranilnice se vrši v nedeljo 6. julija ob pol 7. uri zjutraj v kaplaniji. Povabljeni so vsi, ki jih zanima stanje hranilnice.

g V Lešah je bil za župana izvoljen starosta izmed odbornikov in tukajšnjih naročnikov »Domoljubovih« g. Fr. Valjavec. — Hlev na planini Dobri je dograjen. — Češenj je veliko. Prvi je že padel raz njo, pa še dosti srečno.

g Rova. V premislek našim ljudem. »Slovenski Narod« je prinesel pretekli teden tole novico: »Dr. Janez Ev. Krek na delu. Poslanec dr. Jan. Evangelist Krek je navdušen zagovornik intenzivnega dela na gospodarskem polju in kaj rad naglašja, da je gospodarska osamosvojitve edina rešitev za našega kmeta. Gospodarski osamosvojitvi pa služijo predvsem kmetске zadruške organizacije. Tako zadružno organizacijo so si ustanovili tudi kmetje v Prevojah v svoji mlekarni, ki se prav lepo razvija. Človek bo torej mislil, da bo dr. Krek kot poslanec tega okraja vesel tega lepega razvoja in da bo storil vse, da napredek te organizacije še pospeši. Toda dr. Kreku, temu famoznemu »narodno-gospodarskemu strokovnjaku« prevojska mlekarna trn v peti, a to samo zato, ker je v naprednih rokah. Zato je te dni hodil od kmeta do kmeta ter jih je rotil in pestil, naj mleka ne nosijo v prevojsko mlekarno, ki je baže »brezverska«, marveč naj ga raje dajejo rovski mlekarni, ki je seveda — krščansko-katoliška. Posrečilo se mu je nekaj kmetov premotiti, da so mleko odtegnili prevojski mlekarni in ga pošiljali v rovsko. Prevojski mlekarni je sprva odpadlo kakih 300 litrov na dan. Toda kmetje so kmalu spregledali in so se jeli polagoma vračati na Prevoje. — Krek je hotel prevojsko mlekarno uničiti, a se mu to ni posrečilo, ker je ljudstvo vendarle pametnejše od njega. Tako deluje ljudski zastopnik za — ljudski blagor.« — Tako »Slov. Narod«, oziroma prevojski dopisnik. Te besede naj premislijo sosedje Vrhpoljci; bodo že spoznali, koliko je resnice na njih — in kam silijo in koga podpirajo. Naprednim rokam prevojskih kmetov se le čudimo, da so tako strupeni na rovsko mlekarno; rovsko pošojilnico pa

dobro poznajo, četudi imajo napredno pred nosom. — Za Mlekarsko zadrugo na Rovih: Anton Urbanija, načelnik; Alojzij Jerman, tajnik; Janez Rode, blagajnik.

g Trstenik. Poprava žabeljske ceste čvrsto napreduje. V šestih tednih se je odpeljalo okoli 7000 voz zemlje, dopeljalo čez 1000 voz gramoza in kamenja za tlakovanje. Delajo kmetje v lastni režiji hitro in poceni. Do dne 23. junija je bil dodelan tretji betoniran most; ostane še eden. Dela si je dne 23. junija v spremstvu g. poslanca Zabreta ogledal dež. odbornik gosp. dr. Lampe, ki je bil posebno zadovoljen s tem, da se bo vse popravilo izvršilo z domačimi močmi. Ker se prične delo na polju, se bodo najbrže dela na cesti nekoliko prekinila, a gotovo bodo do jeseni vsa dokončana.

g Tržiške novice. Gospodinjski tečaj se konča prihodnji četrtek 10. t. m. z malo razstavo, katero naj si blagovolijo ogledati tržani, da se bodo prepričali, koliko so se v kratkem času naučile obiskovalke tečaja. — Istega dne bo tudi sklep knjigovodskega tečaja, katerega se obrtniki z veliko vneto udeležujejo.

g Št. Vid nad Ljubljano. Kolo-dvor se bo vendarle povečal. Vedne naše prošnje in prizadevanja naših poslancev Povšeta in dr. Susteršiča niso bile zastoj. 13. junija t. l. je ravnateljstvo v Trstu načrte odobrilo, pretekli teden jih je že tukajšnje zupanstvo dobilo v vpogled. V novem kolo-dvoru bosta dve prostorni čakalnici s precejšnjo predvežo, dve pisarni in stanovanje načelnikovo. Zelo pa se bo pogrešala streha zunaj na peronu, katere ni na načrtu in je najbrže tudi pri novem kolo-dvoru ne bo. Od delavnikih zjutraj zlasti pozimi in ob nedeljah popoldne in zvečer je občinsiva na kolo-dvoru toliko, da tudi dve čakalnici z vežo vred ne bosta zadostovali. Ali bi ne bilo torej najumestneje sedaj, ko se bo kolo-dvor prezidaval, napraviti tudi streho zunaj na peronu, kakor je na vseh kolo-dvorih, kjer je večji promet. No, mi imamo upanje na električen deželni tramvaj in tedaj bo železniška uprava tudi proti nižjim slojem ljudstva bolj postrežljiva. — Deželni glavar dr. Susteršič nam je ob priliki inšpekcije obljubil, da bo posebni deželni inženir prišel ogledat studence po naših vaseh. To se je tudi zgodilo. Naše vasi nujno potrebujejo večjega vodovoda. Zato treba dobrih studentev. Deželni inženir Sbrizaj se je pred nekaj dnevi mudil tukaj ter ogledal studence nad Glinico in nad Gunceljami. Prišel bo zopet v avgustu. — Efektno loterijo je deželna vlada dovolila šentviškemu gasilnemu društvu. Dobitki se lahko ogledajo v šolski telovadnici, številke so po 20 vinarjev. — V hranilnici in posojilnici so sedaj težke ure. Vložniki žele, da se obresti zvišajo na 4 $\frac{3}{4}$, kakor je v Ljubljani, dolžniki pa prosijo in prosijo, naj se obresti nikar ne zvišajo, marveč naj ostane pri starem. V Ljub-

ljani morajo dolžniki sedaj plačevati obresti po 6 ali 7% in še višje; tudi šentviška liberalna, katero imata vižmarski Porent in Zognov Johan »čez«, je že davno dolžnikom obresti vzdignila na 6%. Tako je lahko vložnikom plačevati 4 $\frac{3}{4}$ %! Naši možje se sedaj resno posvetujejo, kaj je storiti. Tekom dveh mesecev se bomo odločili. Če bo količkaj kazalo, bomo ukrenili tako, da bomo zvišali obresti samo vložnikom na 4 $\frac{3}{4}$, dolžnike bomo pa pri miru pustili. Naša hranilnica ima po sklepu računov letošnjega I. polletja že nad 20.000 kron rezerve (čisti dobiček vseh let), je rajfajznovka, torej ne sme delati samo za dobiček, ampak je zato tukaj, da imajo ljudje od nje dobiček. Zato bo pač lahko prebolela, ako se obresti zvišajo samo vložnikom, dolžnikom pa ne, toda običajnih darov ob novem letu pa tudi ne bo več delila v toliki meri kot dosedaj. Koliko pa bodo naši vložniki in dolžniki imeli od tega, če to namero izpeljemo? Evo račun: Hranilne vloge znašajo 700.000 kron. Za 1 $\frac{1}{4}$ % zvišane obresti dajo na leto 1750 kron. Posojila znašajo 500.000 kron. Za 1 $\frac{1}{4}$ % zvišane obresti bi dale na leto 1250 kron. V Ljubljani in v šentviški liberalni imajo dolžniki obresti zvišane kar za 1 $\frac{1}{2}$ % in še več, vložniki pa le za 1 $\frac{1}{4}$ %! Če mi torej to namero izpeljemo, da zvišamo obresti samo vložnikom, dolžnikom pa ne, imajo naši ljudje prihranjenih na leto najmanj 3000 kron. V tem se vidi korist krajevni rajfajznovk. Zato se pa vsi vrli šentvidci držimo načela: Svoji k svojim! — Tatvine na pokopališču. Menda je prišlo že kar v navado, da gotovi ljudje krađejo najlepše cvetlice po grobovih, katere smo mi nasadili v spomin na svoje ranjke. Prizadeti pozivamo, da take nelepe navade enkrat za vselej ljudje opuste, ker to ni samo navadna tatvina, pač pa tudi oskrumba naših pokojnih.

g Zalilog. Misijon je lepo uspel od 15 do 22. junija. Ljudje so se vneto udeleževali pridig in prejimali sv. zakramente. Obhajanih je bilo te dni nad 1600 ljudi. Prav vsi domačini brez izjeme so se udeležili milosti sv. misijona. Tako je postala ta župnija — edina na verski podlagi. — V Suši je skoraj vsaki dan ena ali več svetih maš. Romarji pridite!

Dolenjske novice

d Ajdovec pri Žužemberku. Deželni odbor je naši občini naklonil 300 K kot podporo za preložitev klanca pri Podlipi. Zelo strm je ta klanec in ima padca nad 25° v daljavi kakih 400 m in je posebno nevaren pozimi, ko je ledeno. Načelnik okrajnega cestnega odbora, gospod poslanec Vehovec, je začel prelagati že meseca maja ta klanec in porabil tako srečno smer, da se bo lahko prišlo s polagoma padajočim padcem do vasi. Porabil je v to 500 kron,

katere je država naklonila vsled suše leta 1911. in je izposloval pri deželnem odboru še 500 K. Do polovice so delavci srečno izpeljali preložitve, zmanjkalo je pa denarja in morali so z delom prenehati. Obrnili smo se zopet z zaupanjem na deželni odbor in dobili smo po posredovanju gosp. poslanca goriimenovani znesek ter nam je obljubljena še nadaljna pomoč, ko delo izvršimo. Velike koristi bo ta preložitve za našo občino, pa tudi za sosedno občino Dobrnič. S hvaležnostjo se bodo spominjali še pozni rodovi te dobrote. Naj bi vsaj sedaj uvideli oni zaslepljenčiči, ki ob volitvah skilijo v nasprotni tabor, da je edino-le Slovenska Ljudska Stranka, ki se poteguje in dela za kmeta.

d Litija. Kdo bo plačal? Na dan občinskih volitev v Litiji pred dvema letoma je tedanji župan Slanc naročil agitatorju Krhlikarju, naj skrbi za volivce dva sodčka piva pri Trškani, katera bo on plačal. To pa najbrže ne v agitatorične namene, kar bi nasprotovalo zakonu o volivni svobodi, pač pa že naprej v proslavo »gotlove« zmage! Vsakdo se še spominja, koliko pijače je bilo takrat tu in tam omahljivim volivcem na razpolago in kako so jih vabili v gostilne, tam črtali naše kandidate in pisali nasprotne. Pri oddaji glasov so te glasovnice že od daleč smrdele po pivu. Vkljub temu je padla liberalna stranka, kakor je zaslužila. No, in potem se je zopet pilo — na jezo. Kdo bo plačal, to ni nikogar skrbelo. Po taki »zmagi« še račune plačevati po gostilnah, to je res preneumno! Drugi gostilničarji so naredili križ čez račun; Trškan pa ne pozna križa, ampak zahteva pivo plačano od Krhlikarja; ta se pa izgovarja na Slanca. Slanc pa, odkar je izgubil vse javne zastope, se ne briga za nič, na naročeno pivo pa je celo pozabil. Nas nič ne briga, kako se bodo »prijatelji« pobotali med seboj; beležimo to radi tega, da se večkrat spomnimo na preteklo dogodke in sklepamo na bodoče.

d Loški potok. Občni zbor je imela živinorejska zadruga preteklo nedeljo. Poročilo se je glasilo: Članov do 50, prometa 1678 K, sej 6, predavanja 3, kmetijski tečaj s tremi predavanji. Po posredovanju zadruga se je priredilo premovanje živine, ki je dolini prineslo 900 kron. V preteklem letu je zadruga vzdrževala dva plemenjaka in enega mrjasca; članom je bil na razpolago trocker, požiralnikove cevi, travniška brana ter ošpalni plug. Od države se je izposlovala podpora 600 K. Po ponovnih revizijah in poizvedovanjih je država dovolila omenjeno svoto »na podlagi dosedanjega uspešnega delovanja zadruga«. S tem je tudi odgovorjeno našim nasprotnikom, ki so pa v zadnjem času utihnili. Sklenilo se je prirediti premovanje živine le zadržarjev. V kratkem se dobi poleg mrjasca še plemenska svinja, da se odpomore pomanjkanju domačih mladicev. Pri volitvi je bil potrjen dosedanji odbor. Izreklo se je priznanje in za-

hvala za uspešno vodstvo zadruga g. K. Škulju. Po zborovanju je predaval g. Hladnik, deželni živinorejski instruktor, o zboljšanju hlevov in svinjakov ter o živinoreji.

d Šmartno. Izlet litijskih liberalcev v Št. Vid. Kakor slišimo, bodo napravila 13. julija razna gasilna društva, na čelu jim pevsko društvo »Zvon« iz Šmartnega pri Litiji izlet v Št. Vid pri Zatičini. Ničesar ne bi imeli proti temu izletu, ako ne bi poznali teh društev, ki hočejo pokazati svojo zavednost — namreč liberalnost. Vsa ta društva so steber kmečkih liberalcev. Posebno pevsko društvo »Zvon«. Kadar napravijo naša društva kako zborovanje ali veselico, se poskrijejo vsi ti liberalci po svojih kotih ter pošljejo par kričačev, da naj bi motili naša zborovanja ali veselice. Seveda se jim ne posreči, ker imamo veliko armado dobrih, za napredek vnetih ljudi. Da niso ta društva na pravem potu, je spoznal tudi deželni odbor. Ustanovil je deželno gasilno zvezo, v katero so že pristopila skoraj vsa gasilna društva. Prav malo društev je še, ki se drže svojega liberalizma. Med temi liberalnimi društvi so tudi ta, ki bodo prišla med vas, ki hočejo pokazati, da še žive, boljše rečenc životarijo. Kaj pomeni liberalci za kmeta, vé vsakdo, ki je imel kdaj kaj z njim opraviti. Vi, Šentvidčani, pa bodite pametni in pustite te goste, da se zabavajo sami in potem lahko tudi po liberalno! Ko bodo ta društva res krščanskih načel, se bomo tudi mi in vi pridružili k njim, oziroma se bodo gotovo pridružili oni nam. Slišimo, da bo pevsko društvo »Zvon« tako pobožno v Št. Vidu, da bo celo pri maši pelo.

d Št. Peter pri Novem mestu. Strela je užgala 25. junija posestniku Učmanu na Dobovem vezani kozolec. Na kozolcu je bilo do 12 voz sena, pod kozolcem vozovi in drugo orodje. Vse je zgorelo. — Dne 17. junija smo imeli v fari sv. birmo. Župljanom v pohvalo bodi omenjeno, da so z veliko vnemo delali priprave za sprejem g. knezoškofa. Če povemo, da je bilo visokemu gostu v čast postavljenih 170 smrečic in smrek, je s tem povedanega precej. — Občinski odbor je v svoji seji dne 29. junija obsodil napade na deželnega glavarja gospoda dr. Ivana Šusteršiča, zagotavljač ga zaupanja in globokega spoštovanja. — Hranilnica in posojilnica, ki ima svoj sedež v župnišču, ima od slej uradne ure samo ob nedeljah popoldne po končani popoldanski službi božji. To naj blagovolijo stranke vzeti na znanje. Ob drugih urah se stranke ne bodo sprejemale.

d Vače. Šola zaprta. Ker je hčerka našega nadučitelja zbolela za škrlatinko, zato že ni šole od 18. junija in je ne bo do novega šolskega leta. — Naši »Orli« so v nedelje, dne 29. m. m., napravili pešizlet na Mlinše, ki se ga je kljub utrujenosti po medtedenskem delu in vročini udeležilo dve tretjini telovadcev, ki so se med potjo vadili v redovnih vajah. — Občni zbor naše hranilnice in posojilnice se

vrši v nedeljo, dne 6. julija, po litinjah. Vse člane in vlagatelje naše hranilnice, kakor tudi zlasti člane in članice našega izobraževalnega društva vabimo k važnemu predavanju, ki bo pri tej priliki. Govoril bo gospod dr. Mohorič iz Ljubljane. Pridite torej v obilnem številu!

d Vače. Včasih me vpraša kak somišljenik, zakaj molčim, ko me že nekaj let vaški, litijski in zagorski liberalci prostaško osebno napadajo. Svojim somišljenikom povem, da nimam niti časa, a še manj čutim veselje in potrebo junakom »Slov. Doma« odgovarjati. Naprednjakom se pa še zahvalim, ker so s svojimi čenčami pokazali, da znajo za kmeta samo lagati in drugega nič. Vsakdo pri nas dobro ve, da sem že dolgo popolen abstinent. Liberalci že par let pišejo, da sem vedno v »rožah«. Što se babi htilo, to se babi snilo. Pa če bi se liberalne sanje tudi uresničile, še s tem ni ovrženo, da niso res naši naprednjaki pri zadnjih občinskih volitvah »zmagali« s pomočjo mrliča in da se kesa vsakdo prej ali slej, če se ž njimi peča in od njih kaj prida pričakuje. Štejem si pa v čast, če med prijatelji nimam nobenega ničvredneža in če me naprednjaki, hinavci in lažnjivci ne marajo. Čestitam pa uredništvu »Slov. Doma«, ker ima tako brihtne dopisnike. Ta listič je moral v svoji let. 22. in 24. št. priobčiti za poskušnjo tri popravke. Učinkovalo je, kakor bi toča pobila večletni liberalni trud. Silno sem jih razvelj. Zato je listič v 25. številki dosegel rekord osebne častikraje, ker je gotovo račun na to, da takega »glasila« ne bom maral spraviti pred porotnike. Čestitam uredništvu, ker se mu je posrečilo svoje čitatelje nafarbat tako, kakor zaslužijo in potrebujejo! Upam, da noben član rodbine P. tu ni prizadet, zato molčim, ker bi zadeva lahko postala gosp. učitelju P. neprijetna. Če bi tudi ne bilo nič pretiranega, vendar vsak ve, da se nisem z nikako pogodbo komu zavezal, da bom pripadal liberalni stranki. Če bi to storil, potem bi postal v njih očeh čez noč kremenit značaj, magari, če bi samo doma sedel, denarje štel, jedel in pil ter se ogibal ljudi. Kdor je videl »Slov. Dom« od 21. junija, naj pomisli, če pot z Vač na Sv. Planino ne drži skozi Čemšenik ali Gamberg. Kdo je še z Vač na Sv. Planino šel mimo moje rojstne hiše v Brezju? In če še misli, da liberalcu sme le eno besedico verjeti, naj vpraša mojega očeta in mater, kadar prihajata k meni na Vače, če je le ena pičica res, kar o naših družinskih razmerah pišejo liberalci. G. Ivan Taufar, posestnik apnenic v Zagarju ob Savi, je v »Slov. Narodu« z dne 25. junija, št. 143 zapisal: »Na vse drugo pa ne odgovarjam, ker takim ljudem, ki vedoma lažejo, ni vredno in tudi ne častno odgovarjati.« Te besede naj si zapomnijo tudi naši liberalci. — Fran Majdič, beneficijant.

d Žužemberk. Naša požarna bramba, ki je bila zadnji čas, kakor je pisal

Ribnikar v »Narodu«, liberalna, je izdihnila za — šnopsom. Na zadnjem občnem zboru, na katerem je imel glavno besedo negasilc Ribnikar, sta odstopila načelnik in tajnik ter ni hotel noben drugi prevzeti teh mest, narkar se je društvo na veliko veselje Ribnikarjevo razšlo. »Narod« je pisal neresnico, da so društvo uničili klerikalci, češ, da so ga tožili pri deželnem odboru in vsled tega ni dobilo zaprosene podpore. Nam se je precej zdelo, da je to le grda hujskarija, ker smo imeli društvo vedno za nestransko, ki so ga vsled tega podpirali tudi naši pristaši in zavodi in se je naš gospod župan v resnici toplo zavzemal za podporo pri deželnem odboru. A naravnost osupnila nas je liberalna farbarija, ko smo izvedeli pravi vzrok načelnikovega in tajnikovega odstopa. Pri zadnji občinski seji se je namreč pojasnilo, da je bivši načelnik požarne brambe odstopil zato, ker mu župan ni mogel in ni hotel izposlovati žganjetoča, a deželne podpore društvo ni dobilo zato, ker bivši liberalni tajnik ni znal pravilno narediti prošnje za podporo. In potem naši liberalci, a še bolj njihove ljubeznive žene hujskajo, da je kaplan kriv. Seveda, še pisati vas bo učil, pa šnopsarije vam bo odpiral! Smo pa že radovedni, kako se kaj pohvali naša trška posojilnica s takim tajnikom, ki še enostavne prošnje na deželni odbor ni znal sestaviti! Na vsak način pa bi bilo več kot sramotno, ako bi Žužemberk zavoljo par takih junakov ostal trajno brez tako potrebnega in koristnega gasilnega društva. Zato smo prav hvaležni našemu g. županu, ki se je odločno zavzel, da požarno brambo obnovi in je v ta namen izposloval pri deželnem odboru tako visoko podporo, kakršne menda še ni dobilo nobeno drugo gasilno društvo. S tem je najlepše pokazal, kako klerikalci gasilstvu »nasprotujejo«. — Zajčkov ne bodo jedli naši liberalci. Taka reč je bila že skoraj pol leta naprej, kako bodo dobili vse love v našem okraju, a dobili so samo — dolge nosove. Žužemberški, dvorski in smukarski lovi so se za mnogo višje cene podaljšali sedanjim zakupnikom, ajdovškega, ambruškega in zagraškega so po zdražili drugi, ki imajo korajžo tudi pri žepu, ne samo na jeziku, kot naši liberalci. Po »Narodu« so pisarili, da je dvorski lov vreden 400 do 500 K; pričakovali smo, da bodo vsaj tako visoko gnali ajdovškega, ki je še boljši od dvorskega. Toda že pri 200 kroncah so zadržili svoje suhe mošnjike in kislih obrazov odšli. — Bobutovega Lojzeta sta lov in požarna bramba zanesla odločno na liberalno plat. No, pa srečno! Srce je imel itak že dolgo tam, sicer ga liberalci ne bi bili izvolili v odbor trške posojilnice. Saj je znano, da tam nobenega ne sprejemo medse, če ni cementiran liberalec. V zameno zanj se nam obeta nov pristaš v osebi g. Jeršeta. Gotovo mora biti že zelo

»klerikalen«, če že v »Domoljuba« piše. Sicer je zaenkrat hvalil samo liberalno posojilnico, pa počasi pride že še drugo na vrsto, toliko bolj, ker bi mu takih »izjav« nikakor več ne svetovali, ker ž njimi le še bolj vzbujajo našo radovednost. Za gotovo namreč vemo, da marsikje sodelujejo državni uradniki pri takih zavodih, zakaj bi torej ravno on ne smel? Tudi njegova izpoved, da je bil razven dveh let vedno v odboru trške posojilnice, bo težko spričala to, kar namerava. Ali ni bilo ta čas poneverjenih v tem zavodu okoli 30.000 K? On seveda tega ni zakrivil, a tudi preprečiti ni mogel! Torej njegova navzočnost v odboru prav ničesar ne dokazuje. Zato naj pa take izjave opusti, pa nam raje pove, kdo je vendar našel milost v očeh njegovih bivših tovarišev v posojilnici, da so ga izbrali za njegovega naslednika. Tudi pričakujemo, da odslej ne bo le v »Domoljuba« pisal, ampak ga tudi naročil, da ga bo njegova dražestna hčerka brala v njegovi gostilni gostom namesto »Naroda« in »Slovenskega Doma«. To bo šele resničen dokaz o njegovi »izpreobrnitvi«.

Notranjske novice

n Bloke. Vas Studeno dobi svoje prepotrebno napajališče. Delo je razpisano do 5. julija t. l. Vsa zgradba je proračunana na 4627 K 90 vin. — Občinski lov, za katerega bi se imela vršiti 19. junija javna dražba, se je z dovoljenjem okrajnega glavarstva že poprej oddal dosedanjemu imejitelju g. Šauti, oskrbniku turjaške grajščine, za dobo deset let za letnih 600 K. Tudi za pretekli dve leti je dobila občina 550 kron za lov.

n Idrija. Poročil se je g. Ferdinand Rupnik z gospodično Antonijo Troha, oba iz Marijine družbe. Posebno se še mora omeniti, da je ženin večletni abstinent ter je s tem dokazal tudi na svatbi, da se da tudi brez alkohola biti vesel in zadovoljen.

Idrija. »Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb« za naš sodni okraj je napravilo zadnjo nedeljo javno tombolo v Idriji. Razprodanih je bilo menda vseh 8000 listkov, posebno v Zireh so jih veliko kupili. Ker ne bode treba plačati nič davka in so bili dobitki večinoma darovani, bode gotovo nad 1000 kron čistega preostanka. Mladina je imela posebno veselje pri klicanju števil in delitvi dobitkov, in res so večinoma šolarji zadeli. S kakim ponosom je nesel živega prašička domu, drugi pozdravil domače z dobljenim kozličkom! Ker je bilo vreme zelo ugodno, je bila tudi udeležba zelo živahna in obilna.

n Iz Spodnje Idrije. Umril je 25. junija Anton Sever, hišni posestnik in rudar, poznan kot blaga duša, mož krščanskega značaja. V svoji mladosti se je udeležil kot čvrst fant zasedanja

Bosne in je tam na mokrih prenočiščih izkupil prvo kal bolezn. Njegovega pogreba se je udeležilo veteransko društvo v Idriji v izvanredni udeležbi z zastavo in načelnikom g. majorjem Fr. Kosom. Bil je ranjik poročnik veteranskega društva. Kot vojaku, ki je bil v vojski, so mu bile oddane ob pogrebu tri salve. Tudi domače gasilno društvo ga je skupno spremljalo kot člana k zadnjemu počitku. Načelnik veteranskega društva g. Franc Kos je postavil ranjkega v svojem nagovoru za zgled veteranom. Časten mu spomin!

Društveni vestnik

Telovadni odsek »Orel« v Črnem vrhu nad Idrijo vabi na veselico, ki jo priredi v nedeljo dne 6. julija ob 4. uri popoldne pod kozolcem gospe Ivane Rudolf. Poleg drugih točk je na sporedu prelepa Anton Medvedova narodna igra »Četrta božja zapoved«.

Predstava v Boštanju. Igrl »V tem znamenju boš zmagal« in »Oh, ta Polona« sta se 22. junija prav dobro obesli. Zlasti druga je gledalcem vzbudila splošno veselost in smeh. — Ker se jih pa ta dan vsled slabega vremena mnogo ni moglo udeležiti, se bosta igri ponovili, in sicer v nedeljo, dne 13. julija ob pol 4. uri popoldne. To pot bo cena znižana: prvi sedeži po 60 vin., drugi po 40 vin., stojišča po 20 vin. — Dobiček se uporabi za nabavo ljudske knjižnice.

n Orli v Knežaku. Nekaj izvanrednega je bilo pri nas 22. junija. Prvič so nas obiskali bratje Orli. Škoda, da je bilo vreme tako neugodno, da niso mogla naša dekleta, ki so bila za sprejem pripravljena, Orlom napraviti takega sprejema kot bi bile rade. Pa Orel ne ljube parade, ampak delo. V veliko veselje je bil vsem domačim nastop Orlov. Čudili so se, kako se morejo domači kmečki fantje tako izuriti. Glavno zaslugo pri telovadbi ima brat Slavko Zajc iz Trnovca. Čast mu, ker se toliko trudi za našo mladino! Sedaj bodo, menim da, tudi navadni ljudje spoznali, da je še kako drugo veselje kot balin in kričanje. Navdušene besede je govoril g. zagorski J. Baloh. Posebne zasluge pa si je pridobila gospi učiteljica Cigoj, ki je z velikim veseljem in tudi žrtvijo sodelovala. Za Knežak je veliko, da se v naše vrste sploh upa stopiti kaka učiteljica. Dekleta so igrale svojo igro lepo, le žal, da ni bilo tistega miru, kot bi bilo želeli. Ko je ljudstvo videlo to lepo edinstvo med duhovščino, uradništvom, nadučiteljem, ki je prišel iz Košane, in ljudstvom, tedaj je vzdihnilo: zakaj ni v Knežaku tako? Potrpimo. Prihodnjič bo javna telovadba v Zagorju. Na zdar!

Orli v Naklem. Tombola. Naklo. Tombola priredi prostovoljno gasilno društvo v nedeljo, 6. julija, popoldne; pričetek ob pol 4. uri v gostilniških

prostorih g. Marije Korenčan. Tombola se vrši, ako le ne bo prehudo deževno vreme. V slučaju malega dežja se prireditve vseeno vrši, ker so gostilniški prostori dosti veliki. Mnogi nastopi našega prostovoljnega gasilnega društva se priporočajo domačinom in okoličanom v podporo in obilno udeležbo tombolske prireditve. Dobiček je namenjen za »Gasilni dom«, ki ga je društvo sklenilo prihodnje leto graditi. — V nedeljo, 13. julija pa priredi okrožje »Orla« k nam okrožni izlet. Popoldne je skupna služba božja, potem okrožna seja, nato na prostem pred cerkvijo govor: »Orlova organizacija in letošnji katoliški tabor v Ljubljani«. Po govoru telovadske vaje.

Politične struje 19. stoletja.

(Konec.)

Leta 1859. je postala že Rumunija samostojna država, samo Bolgarska je zdihovala pod turškim jarmom dasi si je poskušala v neštetih bojih pridobiti narodno neodvisnost. Šele po rusko-turški vojski leta 1877. je tudi ona dobila svobodno državo.

Vse okrog se je torej narodna misel kazala kot državnotvorna moč, samo Slovenci nismo ničesar dosegli, niti tega, da bi se vsi združili v eno deželo avstrijske monarhije.

Misel združene Slovenije, ki se je bila leta 1848. pojavila s tako silo, se je zopet umaknila deželni avtonomiji. Vzrok je bil, ker so se Slovenci preveč ozirali na Čehe, pri katerih so bile razmere popolnoma drugačne kot pri Slovencih. V čeških deželah so Nemci v manjšini, tako da jih Čehi lahko preglasujejo. Na Štajerskem in Koroškem pa so Slovenci v manjšini, da so izročeni Nemcem na milost in nemilost. Dobro je samo za Kranjce, ki imajo čisto slovensko deželo razen par tisoč Nemcev.

Drugi vzrok pa je bil, ker Slovenci niso upali, da bi prodrli s svojimi zahtevami pri vladi, ki se je bala prevelike slovenske moči.

Velikih misli tedaj ni bilo, pač pa se je dosti storilo s podrobnim delom. Ustanavljali so čitalnice po letu 1860, ko je prinesla italijanska vojska tudi avstrijskim narodom več svobode. Ker so videli, da čitalnice po mestih dobro uspevajo, so jeli ustanavljati za nižje ljudstvo bralna društva, ki so zanesla težnje po narodnih potrebah tudi med priproste sloje. Take čitalnice so se ustanovile po vseh večjih mestih, v Ljubljani, v Celju, v Celovcu, v Gorici in Trstu, ter tako zanesle željo po izobrazbi in ljubezen do domačega jezika po celi domovini. Sploh imamo v teh časih najlepše pojave narodne zavesti in navdušenosti. Niso vedeli, kaj naj store, ker je manjkalo prave, globoke izobrazbe, a vse je govorilo in delalo navdušeno za domovino. Žalibog so se ozirali samo na meščanski

stan, kajti priprosti narod ni vedel dosti od tega.

Najlepši pojavi te dobe so bili narodni tabori v letih 1868—70. Bili so to shodi pod milim nebom (po češkem vzoru), na katerih so navdušeni govorniki razlagali ljudstvu pomen nove dobe in ga navduševali za narodno idejo. Tukaj je zopet nastopila želja po združenju Sloveniji, ki se je bila v začetku šestdesetih let umaknila iz povrvoja. Toda zadnjikrat je bila tu navdušenost za skupno delo, pa samo navdušenost, kajti na tihem se je že pripravljali razdor. Ni bilo več skupnosti načel. Po letu 1870. se je ta razlika tudi javno pokazala v vseh slovenskih deželah, izvzemši Koroško, kjer je bilo tudi nadaljnje delovanje skupno.

Ta pojav se kaže tudi v časopisju te dobe. Na Kranjskem je urejeval Bleiweis »Novice«, ki so se držale načela: »Vse za vero, dom, cesarja«, torej narodnost na podlagi katoliških načel. Na Koroškem je deloval v tem zmislu Einspieler, ki je pozneje ustanovil tudi politični list »Mir« leta 1882., ki izhaja še sedaj kot katoliško glasilo koroških Slovencev.

Najvažnejše pa je gibanje štajerskih Slovencev. Bleiweisove ideje je zastopal časopis »Slovenski Gospodar«, ustanovljen leta 1867., ki je še danes glasilo katol. slov. stranke. A že leta 1868. se ustanovi »Slovenski Narod«, ki je jel zabavljati proti ponižnemu Bleiweisu in poudarjati samo narodno stališče. Tu so bili prvi začetki liberalizma, ki ni hotel ničesar vedeti o katoliških načelih v politiki. To nasprotstvo se polagamo razširi po vseh slovenskih pokrajinah, zlasti po Kranjskem in Goriškem, kjer je zastopal Andrej Marušič Bleiweisova načela.

Tako so že v tej dobi kali neednosti, že tukaj je izvor poznejših političnih strank. V dobi taborov vzplamti še enkrat misel skupnega narodnega delovanja; a ko so jeli to uresničevati, so videli, da to ni mogoče, če načela niso skupna. Tako nastopi poslednji ločitev duhov tudi v javnem življenju, ki se je dosedaj kazala samo natihoma.

IV. Najnovejša doba (1870—1910).

Po porazu Francozov je bila Nemčija najmočnejša država v srednji Evropi in kot taka je tudi najbolj vplivala na ostali evropski razvoj.

Strahovite množine denarja, ki so ga morali Francozi Nemcem plačati kot vojno odškodnino, niso prinesle večini tistega blagostanja, kot so ga pričakovali. Treba je bilo v prvi vrsti vzdrževati velikansko vojno silo, da so bili varni pred svojimi nasprotniki. Denar je koristil v prvi vrsti veleindustriji, samo bogatim slojem prebivalstva, nižje ljudstvo pa je prišlo v popolno odvisnost kapitala.

To je izzvalo odpor in je bilo ravno podlaga, da se je jel delavski stan organizirati. Dasi so bili predhodniki v tem oziru Francozi, kakor smo že omenili, vendar se začenja pravo življenje

socialne demokracije šele sedaj. Ni bilo omejeno to gibanje samo na Nemčijo, ker v bistvu tega razvoja, kateremu je dal filozofično podlago Marks, leži, da ni samo za en narod, ampak za vse. Vse nižje ljudstvo celega sveta naj gre v boj proti kapitalistom. Zasebna last, kolikor jo ima kdo, se mora odpraviti. Nihče nima pravice, da bi kaj podedoval, ampak vse premoženje je državna last; država razdeljuje delo vsakemu posamezniku in ga tudi plačuje.

Ako primerjamo socialnodemokratsko idejo z narodno, vidimo, da sta si v marsičem podobni, kakor se tudi razlikujeta. Demokracija hoče samo delavstvo privedi do moči, narodna ideja pa zahteva vse pravice samo za en narod, čeprav drugim škodi. To pa zato, ker nobena od njih ni hotela dosedaj kaj vedeti o katoliških načelih, ki so namenjena vsem narodom in vsem stanovom.

Kmalu se je razlila reka demokracije preko Nemčije tudi v Avstrijo, zlasti po velikih mestih, kjer je mnogo delavstva zbranega. Velik pomen pa je dobila šele, ko se je vpeljala splošna, enaka volilna pravica.

Druga važna pridobitev je bila razvoj katoliške ideje.

Zapadne nemške države so bile po l. 1870. zvezane s protestantovsko Prusijo, ki je kmalu napela vse sile, da bi si podjarmila tudi cerkvene oblasti. Hotela je nadzirati škofo in ves verski pouk. Posledica tega pritiska je bila, da so se vsi katoličani združili v katoliški centrum, ki je še sedaj najmočnejša politična stranka. Bismark, ki je premagal Francoze, ni opravičil v tem verskem boju ničesar.

Zgled mogočne nemške katoliške organizacije je tudi v Avstriji vplival.

Liberalizem, ki je 1848. leta dobil duška, se je zlasti po l. 1860. razširil med vsemi avstrijskimi narodi, zlasti ker se je od kraja zavijal v plašč svobode in bratske naklonjenosti. Zato krščanski možje sami niso bili na jasnem, kaj liberalci hočejo. Pa prehitro so morali spoznati, komu je svoboda namenjena.

Leta 1855. se je sklenil konkordat, to je pogodba med vlado in cerkvijo, v katerem se je cerkev oprostila vladnega vpliva na svojo notranjo upravo. Ta mala svoboda pa je bila liberalcem trn v peti. Že 1868. leta so prisilili vlado, da je še to vzela; še hujši boj se je začel, ko je Vatikanski cerkveni zbor proglašil leta 1870. papežovo nezmotljivost za versko resnico. To in pa istočasni dogodek, da so papežu Italijani vzeli njegovo posvetno državo, je katoličanom odprl oči, da so izprevideli, kam pelje pot. Žalibog so bili najugodnejšo priliko že zamudili, kajti liberalizem je bil že na vrhuncu. A katoliška ideja si je pridobivala vedno več tal in v začetku 20. stoletja je imela v parlamentu večino.

Najvažnejše za nas je, kako smo Slovenci stali v tem boju.

Liberalizem je med nami najprej zatrosilo nemško časopisje v Ljubljani. Zato se je ustanovila leta 1869. Katoliška družba za Kranjsko, ki je imela namen javno širiti katoliško misel med Slovenci in zavračati nesramne napade nasprotnikov. Polagoma so se dvignili tudi slovenski liberalci proti katoliški Bleiweisovi stranki. Posledica tega razdora je bila, da so odslej zmagovali nemškutarji nad slovensko neslogo. Tedaj so v obrambo katoliških političnih načel ustanovili »Slovenca«, ker »Novice« niso bile kos »Slovenskemu Narodu«, ki se je 1872. leta iz Maribora preselil v Ljubljano.

Nemško-liberalna vlada v Ljubljani od 1870—1882 je bila najžalostnejša doba v našem političnem razvoju. Kdor se je drznil le malo kritizirati nemške mogočnjake, je prišel takoj v zapor kot najhujši zločinec. Koliko je moral pretrpeti urednik »Brenclja« Alešovec, ki je neusmiljeno šibal nemškutarstvo neznajčnost! Pač je padel leta 1883. nemški liberalizem na Kranjskem, ko sta se obe stranki združili, a posledje dvigne glavo slovenski, ki se je bil pod plaščem narodnosti razširil že po vseh trgih in mestih.

A tu nastopi v boju za katoliška načela dr. Anton Mahnič, čegar šesdesetletnico ravno letos obhajamo, ki je prinesel pravega duha v katoliško gibanje. Brezobzirno je razkrival skrivne nakane nasprotnikov, ki se hočeje polastiti cerkve in šole, in pozivljal slovensko duhovščino, naj trdno organizira nepokvarjeno katoliško ljudstvo, kamor liberalizem še ni raztegnil svojih mrež. V načelnem boju se liberalni prvaki niso mogli ž njim meriti, pač pa so jeli posledje še hujše zasramovati duhovščino, ki se je zvesto oklenila njegovih misli. Nič ni bilo čudnega, da je zmagal Mahnič s svojim dalekosežnim pogledom, medtem ko liberalci niso znali drugega kot blatiti posamezne osebe. Najlepši uspeh njegovega truda za krščansko-demokratsko idejo je bil prvi slovenski katoliški shod leta 1892.

Pač so imeli liberalci še vlado v svojih rokah, a to je bil že začetek konca njihove slave. V kratkem času so bile vse slovenske pokrajine organizirane v smislu katoliških načel. Tudi liberalci so poskušali dati svojemu programu boljše podlago, toda kljub temu ni storilo njihovo časopisje drugega kakor da je blatilo duhovščino, ki je največ storila pri narodnem delu.

Katoliška stranka dobi v Šusterčiču načelnika, ki dvigne politično organizacijo na vrhunec, kakor je že prej dr. Krek razširil gospodarsko organizacijo med Slovenci.

Zadnja važna stopnja v tem delu je bila ustanovitev Vseslovenske Ljudske Stranke leta 1909. Tako se sedaj šele uresničuje program Zedinjene Slovenije, ki je mamil Slovence že leta 1848., pa ga je vladna sila pokopala.

Razen liberalne in katoliške ideje se je še marsikako gibanje pojavilo, toda omeniti je treba le pojav socialne ideje, ker drugo je še popolnoma nejasno.

Socialni demokrati so se jeli gibati že v osemdesetih letih, a kmalu je vse zaspalo. Delavsko vprašanje je zopet oživele po I. katoliškem shodu, ko je jel dr. Krek organizirati delavstvo na katoliško-socialnih načelih. Tako so se zganili tudi socialni demokrati in 1896. leta se je osnovala zveza jugoslovske demokracije. Na Slovenskem je njeno glasilo »Zarja«; katoliški socialisti so prej izdajali »Slovenski list«, v novejšem času pa »Našo Moč«.

To je kratek pregled političnega gibanja: da smo bolje razumeli naš razvoj, je bilo treba poudariti izvor ideje, ki je tudi pri nas prodrla. Videli smo, da smo Slovenci vedno bili daleč odzad za drugimi, vedno za deset, dvajset let, a baš v najzadnjem času smo storili take korake, da gremo pogumno, ramo ob rami drugih narodov, ki so imeli kralje, države, česar ni bilo pri nas nikoli. Vedno so bili Slovenci razkosani, kot so naredile ž njimi tuje oblasti, da bi jih laglje obvladale; sedaj izginjajo meje; Slovenec na Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem bo stal v boju za ista načela v skupnih vrstah, kajti le v slogi je moč.

Dosti je še dela, a že zdaj moremo reči, da ga ni naroda v Avstriji, ki bi imel tako dobro politično in gospodarsko organizacijo kot Slovenci.

Avstrijski špioni v Pulju.

Preteklo soboto popoldne je prišel v Pulj nenadoma poštni ravnatelj Pataj iz Trsta in več policijskih agentov. Šli so naravnost v poštni urad poleg »Narodnega doma« in poštni urad takoj zaprli. Uradnikom in uslužbencem so ukazali, naj takoj zapuste uradne prostore in se odstranijo. V poštinih prostorih so napravili preiskavo in aretirali nadpoštarja Nikoliča. Poleg tega so zaprli tudi lastnika hotela »Austria«, Ivaniševića. Policijska komisija, kateri je bilo pridelenih tudi nekaj častnikov, je oba aretiranca zaslisevala celo noč do nedelje zjutraj. Pri nadpoštarju Nikoliču so našli polno obtežilnih in sumljivih stvari. Oblast je prišla na sled neki vohunski in veleizdajalski družbi, ki je izročevala načrte avstrijske armade. V zadevo je zapletenih še več drugih oseb, med njimi baje tudi več vojakov. V nedeljo je policija aretirala še več drugih oseb, vendar noče policija niti imen izdati. Zaprli so med drugimi tudi vojaškega narednika Šmuca in njegovega brata, ki služi istočako v Pulju pri vojaki. Pravijo, da leti sum tudi na tretjega brata, ki je v službi puljske občine. Narednik Šmuc je živel silno

potratno in lahkomišljeno. Marsikak večer se je bahal s stotakom, od katerega mu ni ostalo ničesar. Začeli so ga kmalu sumiti, a on se je izgovarjal, da ga podpira njegova bogata znanka. To je bila seveda laž. Šmuca so neki aretirali ravno ko se je pripeljal z avtomobilom pred vojašnico. Vso zadevo preiskuje vojaški sodnik, ki je prišel iz Gradca.

Odgovorni urednik F. Kerhne.

Skrben delavec

katerega pridobnina se mora obdržati vedno v enaki višini, mora paziti, da njegova sposobnost v pridobivanju vsled bolezni ne preneha. Ker je pa vsak izpostavljen prepihu, mrazu, mokrotli in drugim škodljivim vplivom, mora skrben človek imeti v hiši vedno lepo dišeči rastlinski esenc-fluid z znamko »Elzafluid«, da si v slučaju nevralgličnega obolenja na obrazu, glavo, in zobobola, ali trganja v ušesih takoj odpomore. Ravnotako olajša bolečine pri revmi in skrinastih boleznih. To ni samo reklama, ampak od mnogih zdravnikov pripoznano.

12 steklenic tega neobhodno potrebnega vzdrževalca zdravja pošlje poštino prosto za 5 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 16 (Hrvatsko). Ka — — —

Dobre knjige

Pavel Novak: **Nemščina brez učitelja**. I. del: Nemška slovnica za samouke. II. del: Slovensko-nemški razgovori v vsakdanjem življenju. V Ljubljani, 1913. Založila »Katoliška Bukvarna«. Cena vsakemu zvezku 1 K 20 vin. Oba dela skupaj vezana 2 K 80 vin. — Dijaški list »Mentora« piše: »Knjižici sta namenjeni in prvi vrsti samoukom, seveda takim, ki so si v ljudski šoli pridobili osnovne slovnice pojme. Brez teh se tudi samouk ne more nobenega jezika vsaj približno pravilno naučiti. Delce bo torej zelo dobra pomoč pri pouku nemščine v izobraževalnih društvih, v telovadnih odsekih itd. Posebno veliko praktično vrednost ima drugi del: Razgovori. Tu so zelo spretno sestavljeni pogovori v navadnih položajih vsakdanjega življenja: Pozdravi, o vremenu, o času, o jedi in pijači, v gostilni, na železnici... Za naše mladeniče, ki gredo v tujino, dobrodošel pripomoček. A tudi učencem višjih ljudskošolskih in meščanskih nižjih srednješolskih razredov in dijakom nižjih srednješolskih razredov praktično knjižico zelo priporočamo, — recimo kot počitniško zabavo.«

Molite bratje. Molitvenik arskega župnika bl. Janeza Vianaja. Z velikim tiskom. Cena z rdečo obrezo 1 K 20 vin., z zlato 1 K 80 vin., v šagrinu 2 K 40 vin. — Ta molitvenik obsega zelo lepe molitve ter je radi velikega, razločnega tiska priporočljiv posebno za slabovidne. Odlikuje se tudi po zelo priročni žepni obliki.

Smešnice.

Ročno. Dva kmeta se kregata in pri tem drug drugega pretepata. Eden gre tožiti. Sodnik naroči županu, naj to stvar ročno uredi. — Župan gre poprašat učitelja, kaj pomeni beseda: ročno. Učitelj pravi: »To že beseda sama pové: z roko!« — Župan torej ne pomišlja dolgo; dá vsakemu kmetu gorko zaušnico — in stvar je ročno izvršena.

Človekoljubnost. Korporal: »Kakor veste, mora biti vojak v vojski ves drugačen; ne sme pa pozabiti človekoljubnosti. Kaj bi vi storili Smolê, če bi pregledovali čete in bi pri tem zapazili za zidom dva sovražna vojaka, ki pijeta?« — Smolê: »Z njima bi pil!«

Pred poroto. Predsednik: »Zatoženec, ali imate še kaj opomniti, ali prepuščate vso stvar gospodu zagovorniku?« — Zatoženec: »Prepuščam vse svojemu branitelju, kajti med obravnavo sem se prepričal, da je on še bolj premetén kot jaz!«

Velika usta. (V pisarni.) Kmet: »Dober dan, gospod tajnik!« — Nič odgovora. Ponavlja še dvakrat. Zdaj se oglasi tajnik: »Zlomka, ali ne vidite, da kadim!« — Kmet: »Ja, gospod tajnik, jaz sem mislil, kdor ma tako široka usta kakor vi, da lahko kadi in govori!«

SKRIVALNICA.

Kje je vendar vodnik ostal?

Mnóje gosp. dr. O. Linder-ja
v Gradcu.

Gosp. J. Serravallo

Trst.

vaš izdelek železnato vino kina Serravallo je svetovnoznán in gotovo ne rabi priporočil. Izkušnje, katere sem jaz imel z njim, potrjujejo v polni meri njega zasluge, radi katerih je pohvaljen po pravici od največjih zdravniških kapacitet.

Gradec, 6. junija 1911.

Dr. Linder.

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Brno, 25. junija: 70, 66, 3, 19, 71.

Gradec, 25. junija: 36, 45, 19, 49, 77.

Linc, 28. junija: 31, 87, 57, 64, 58.

Gospodinjite najceneje

ako se poslužujete k pripravi Vašega zajutreka, malice ter večerje zrnati kavi podobnega „pravega :Francka: z kavim mlinčkom“.

In zakaj?

Ker „pravi :Franck“

poseduje blagovonjav okus, ki povzdiga vonjavo zrnate kave ter je pritem vendar najcenejši, ker je najizdatnejši kavin pri-datek.

imp 67,25.945

DOLGI OSTANKI

perila zajamčeno pristno barvanega, in sicer: kanafasa, cefirja, platna rumburške tkanine, modrotiska, flanele, barhenta, nankinga, dilena, satina, griseti in drugih za vsako rabo primernih ostankov razpošilja 49—45 m proti povzetju za K 12.— tkanilnica za platno ANA MARSIK, Češka Čerma 80, Nachod. Dolgost ostankov naj se pri naročilu naznani. 1 ducat belih plat. šakat brisač 50—110 za K 7.—.

Pri lišajih

vseh vrst, posebno pri mokrih in suhih lišajih, kakor tudi pri prhljajih nedosežen nadalje pri vseh izpuščajih, haemorrhoidah, celo pri naj bolj zastaranih slučajih, kjer so odpevedala vsa doslej vporabljana sredstva, lekarnarja 3411 Stauder

Euzema-balzam

gotovo pomaga Zdravi se z Euzemo brez motenja poklica. Zaverov. s patent. 141.366. Cena 5 kron. Pušica za poskušajo 3 krono. Pristen le iz Roth-ove lekarni Kaufbeuren D 35. bav. Allgäu. Številna zahvalna pisma ozdravljenih, posebno takih, ki so vporabljali lela vsa mogota mazila brezuspešno.

Avtomatična past!

Za podgane K 4.—, za miši K 140, ujama bez nadzorstva do 50 kom. dov v eni noči. Ne zapuste nobenega smradu in se zopet same nastavijo. Past za ščurke edina te vrste, na katero se ujama na tisoče ščurkov v eni noči, K 240. Povsod najb. uspeh. Pošilja po povzetju Franco Humann, Dunaj, 2. Bezirk, Aloiassasse 3/23. Mnogopohvalnih pisem. Pred manj vrednimi ponarejanji se svári. V e. in kr. vojaških skladiščih v uporabi. Telefon 23440. 3702

500 K Vam plačem, ako Vaših kurjih oces, bradavic in trde kože tekem 3 dni bolečin ne odpravi moj uničevalec korenin RIA-masilo. — Cena lončka z jamstvenim pis-mom 1 krono. 837

Kemény (Kaschau) I.
Poštni predal 12/161 Ogrsko.

Na stotine ostankov platna in modnega blaga za moške in ženske obleke se bode razprodajalo zdaj po sezoni

za prav nizko ceno.

Zahtevajte torej v lastnem interesu vzorce in sezonske ostankov od 1. šlezjske razpošiljalnice platna

„SUDETIA“
Jägerndorf št. 42, avstr. Šlez.

PREKLIC.

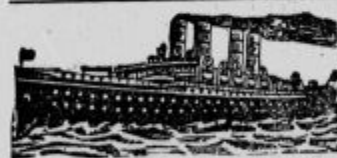
Podpisani preklicujem besede, katere sem dne 29. maja ob priliki občnega lokal. ogleda radi neke meje v razburjenosti izgovoril proti Alojziju Stražar iz Podgorja št. 15. 2010

V Podgorju, dne 24. junija 1913.

Jože Špruk.

Kovaško orodje!

dobro ohranjeno, skoraj novo, se proda po ugodni ceni v Krškem št. 7. — Pojasnila daje lastnik Franc Lopič, Kranj št. 83. 1890

V Ameriko in Kanado

zložna, cena in varna

vožnja s CUNARD LINE

Bližnji odhod iz domače luke:

Trsta: Saxonia 6./7., Panonia 20./7. 1913.

iz Liverpoola: Campanija 26./7., 16./8.; Caronia 19./7., 26./8.; Mauretania 12./7., 9./8., 30./8.; Carmania 5./7., 12./8., 9./9., 18./10.; Lusitania 2./8., 23./8., 13./9., 4./10., 1913.

Pojasnila in vožne karte pri Andrej Odlasek, Ljubljana, Slomškova ul. 25, blizu cerkve Srca Jezusovega. Cena vožnji: Trst—New-York III. razred za one, ki potujejo v Kanado K 120.— in za one v Združene države K 140.—, otroci pod 12 let K 70; povsod še 20 K za osebni davek. 3988/17

najpriljubljenejše odvajalno sredstvo

za ureditev odvajanja in preprečenje zaprtja za odrasle in otroke. Dober okus najrižo more, lagoden, siguran učinek, od zdravnikov najbolje preizkušeno in priporočeno.

1 puščica (20 sadnih konfir) K 1.30.

Varujte se pred manjvrednimi ponaredbami in zahtevajte izrecno LAXIGEN. Dobi se v lekarnah ali pri glavnem založniku: C. BRADY, Dunaj I, Fleischmarkt 2. V Nemčiji je LAXIGEN vesplošno znan pod imenom LAXIN.

Laxigen

Čevljarskega pomočnika in učenca

iz tujega kraja sprejme takoj **Jožef Vidmar**, čevljar, **Slape št. 33, p. D. M. v Polju.** 2001

PRODA SE VELIKA HIŠA

ob deželni cesti, pripravna za gostilno, oddaljena četr štiri ure od Kolodvora in 10 minut od župne cerkve, z gospodarskim poslopljem vred. Obe poslopji v najboljšem stanju. K posestvu spada njiva za 7 mernikov posevke, gozd in travnik. Posestvo se nahaja v **Jarki vasi**. Kupna cena 7000 K. Pojasnila daje g. **Andrej Škufca**, **Potok 12, p. Straža, Dolenjsko.** 1970

Pekarna

se da v najem na pet let; je edina v fari tik cerkve in šole v **Podgorjah v Rožu**. Pekarna je novo zidana z moderno opravo. Več pove lastnik pekarnar **Matej Antonič, št. Jakob v Rožu, Koroško.** 1974

Vešč CERKOVNIK

prost vojaščine, želi dobiti službe pri fari ali pa v samostanu. Naslov pove uprava „Domoljuba“ pod št. 2005. (Znamka). 2005

Prodaja se v Novem mestu hiša

v popolnoma dobrem stanju z velikim vrtom na prav prijaznem kraju blizu Kaptoljske cerkve in pošte, prav primerna za kakega g. duhovnika, pa tudi za malo gospodarstvo. Natančnejše počitko ležeče črka »A«, **Novomesto.** 1909

40 m ostankov K 13-50

Vedel balkanske vojske je ostala velika množina lepo zbrana in pralnega blaga v zalogi, ki se razprodaja po 2% pod tovarniško ceno: konafani, oksfordi, cedirji za srajce, tudi za bluze, modro-črni za oblake in predpasnike, šifoni, platno, dišani, brisače. Razpošilja 1932

tkalnica Austria,

Gieshübel pri Novem mestu ob Met., Češko.

Ostanki so dolgi 3-18 m. Pri naročilu 2 zav. se pošlje franco.

Leposlovni mesecnik

„Dom in Svet“ stane za celo leto K 10.— Naroča se v Ljubljani.

Kuverte s firmo,

— pisma, — račune itd

izvršuje natančno po

: naročilu :
: Katoliška :
: tiskarna :
v Ljubljani.

Najboljše kose sedanosti so in ostanejo TURŠKE KOSE

z varstveno znamko „Turka“

katero se pred vsemi drugimi odlikujejo s fino izpeljavo, posebno lahkoto in nedosežno rezjo. Dobivajo se v dolgostih:

cm 56, 61, 67, 72, 78, 84
po K 2.— po K 2-30.

pri **F. S. Škrabar v Kranjski gori.** Naročila čez 10 komadov poštne prosto.

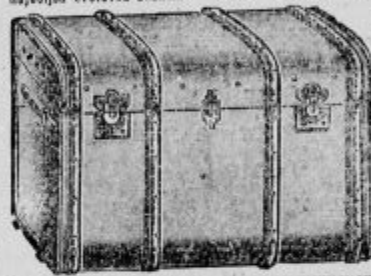
Zanesljiva francoska (japonska) semenska ajda

se letos zopet dobi pri 1677

Viljemu Steinherz-u v Ljubljani, Dunajska cesta, Mathianovo dvorišče.

Kovčegi WINKLER. 1171

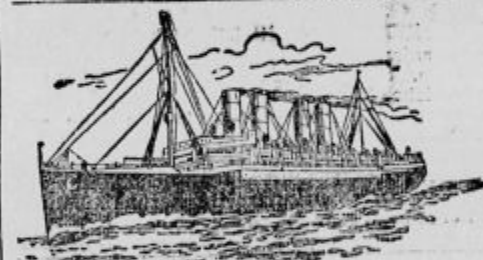
Najboljša svetovna znamka! Ligni! Trpežni! Ceno brez konkurenco!

Tovarna in spcialna trgovina kovčegov, torbic in usnjene robe

Josip Winkler & sinovi.

Ustanovljeno 1876. **Domaj L., Nimmelpfortgasse 7/A.** Winklerjevi nizki kovčegi od K 32 n. Tebna odposiljalev. Časiki—zastoj in ugotovne proste.

Najcenejša in najhitrejša vožnja 50

v Ameriko

je s cesarskimi brzoparniki

Kronprinzessin Cäcilia, Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm, Kaiser Wilhelm der Grosse, Georg Washington, Prinz Friedrich Wilhelm.

Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur **EDVARD TAVCAR, Ljubljana** Kolodvorska ulica št. 35, nasproti stari Tischlerjevi gostilni.

Najboljša češka tvrdka.

Geno posteljno perje!

1 kg sivlega, dobrega, skuhjenega 2 K; boljše 2 K 40; prima, polbolga 2 K 80; belega 4 K; belega puha 5 K 10; 1 kg izredno finega, sušnega, skuhjenega 6 K 40, 8 K; 1 kg puha 6 K, 7 K; belega puha 10 K; najfinejši orzani puha 12 K. — Pri 5 kg se pošlje franco.

Dovršene napolnjene postelje

iz zelo gostega rdečega, modrega, belega ali rumenega nanking-binga, 1 parnica 180 cm dolga, 120 cm široka z 2 blažnami, vsaka 80 cm dolga, 60 cm široka, napolnjena z novim, sivim, zelo trpežnim, puhastim posteljinim perjem z novim, sivim, zelo trpežnim, puhastim posteljinim perjem 16 K; s polpuhom 21 K; s puhom 24 K; posamozno parnice 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; blazine 3 K, 3 K 50, 4 K; pernice 200 cm dolge, 190 cm široke, K 13, 14 K 70, 17 K 80, 21 K; blazine 90 cm dolge, 70 cm široke, 4 K 50, 5 K 20, 5 K 70; spodnje pernice iz močnega, pasastega gradla, 180 cm dolge, 116 cm široke, 12 K 80, 14 K 80. Pošilja proti povzetju od K 12 višje franco. Zamena dovoljena, za nepovojno denar nazaj. Conik zastoj in franco. 2261

S. BENISCH, v Dešenici št. 71, Češko.

Samo enkrat v življenju!

50.000 spalnih odelj po K 195

za izvoz na Balkan določeno, a tudi vojne nevarnosti pridržane, iz pristne branske Himalaja volne, okoli 200 cm dolge, 130 cm široke, v krasnem črstenem in celo-črstenem s krasnimi barvnimi bordurami se bodo samo še kratko čas prodajale za polovično tovarniško ceno po K 195 komad. Te Himalaja spalne odelje so vredne dvakrat tega denarja in se dobe pri nas po teh senzacijsnelno nizkih cenah samo dokler je kaj zaloge.

1 komad Himalaja spalne odelje stane le . . . . . K 195
3 komadi Himalaja spalnih odelj stane le . . . . . K 570
6 komadov Himalaja spalnih odelj stane le . . . . . K 1110

Samo prodaja po povzetju
M. Svoboda, Dunaj III/2, Hllessgasse 13-404

NIZOZEMSKA

Zavarovalna družba za življenje

Ravnateljstvo: Dunaj I., Aspernplatz 1.

se priporoča za sklepanje zavarovanj na življenje, rente, doto in vojaško službo pod najugodnejš. pogoji in najnižjimi premijami

Stanje zavarovanj koncem leta 1912: 430 milijonov.

Rezerve " " 1912: 116 " "

Glavno zastopstvo za štajersko in Kranjsko v Gradcu I., Schmedgasse 40, kjer se sprejme vsak čas strogo rečni, delavni sotrudniki proti dobri plači.

Nadzorstvo za Kranjsko: Ljubljana, Hrvatski trg 4. 367

Naročajte „Domoljuba“!

Trajno delo dobi več sto delavcev in delavk

v starosti od 16. do 42. leta pri podjetniku

A. Šuligoj, premogekop v Trbovljah, Štaj.

Plača za moške na dan 3 K do K 3-30, v akordu tudi 5 K in več. Plača za ženske na dan 2 K do K 2-30, v akordu tudi 3 K in več.

Delo je zunaj in traja 10 ur na dan.

1903

Lovske puške

vseh sestav, priznana delo prve vrste z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovška orožništvena družba

Peter Wernig, družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.

Ceniki zastoj in poštne prosto.

2000